

CAPVT V.

DE
VLTERIORE TELESCOPIORVM
PRIMI GENERIS PERFECTIONE VNA PLV-
RIBVSVE LENTIBVS ADJICIENDIS.

Problema I.

152.

Si huiusmodi telescopium primi generis ex tribus lentibus a se inuicem separatis sit conficiendum, inuestigare momenta, quibus ei maximus perfectionis gradus conciliari queat.

Solutio.

Manentibus perpetuo omnibus elementis vti in principio sunt constituta, consideremus primo aequationem $m = \frac{\alpha}{b} \cdot \frac{\beta}{c}$ in qua ambae fractiones $\frac{\alpha}{b}$ et $\frac{\beta}{c}$ debent esse negatiuae ac praeterea interualla $a + b$ ac $\beta + c$ positiuae et quoniam nunc non debet esse $\frac{\alpha}{b} = -1$, ne binae priores lentes coalescant, statuamus $\frac{\alpha}{b} = -k$, vt fiat $m = -k \cdot \frac{\beta}{c}$ hincque $\xi = \frac{-mc}{k}$ siue $c = \frac{-\beta k}{m}$ et $a = -bk$ vnde ob $\xi = Bb$ omnes hae distantiae per a sequenti modo determinantur, $b = -\frac{a}{k}$; $\xi = -\frac{B\alpha}{k}$ et

Tom. II.

P

et $a = + \frac{B\alpha}{m}$ existente $\gamma = \infty$. Hinc igitur esse oportebit $\alpha (1 - \frac{1}{k}) > 0$; $\alpha B (\frac{1}{m} - \frac{1}{k}) > 0$. seu, quia m et k sunt positiva $\alpha (k - 1) > 0$ et $\alpha B (k - m) > 0$ adeoque etiam $\frac{B(k-m)}{k-1}$ debet esse > 0 , quocirca duo casus erunt perpendendi, *prior Casus*, quo α est quantitas positiva, tum debet esse $k > 1$; tum vero vel $k > m$ si B sit positivum vel $k < m$, si $B < 0$. *Altero casu*, quo α est negativum, debet esse $k < 1$; tum vero vel $k > m$, si B sit negativum vel $k < m$, si B sit positivum, ubi ob $m > 1$ illa conditio $k > m$ sponte cadit. His igitur praemissis primo ad nihilum redigamus formulam pro semidiametro confusionis supra datam;

$$0 = \mu \lambda + \frac{\mu' q}{\mathfrak{B}^2 p} \left(\frac{\lambda'}{\mathfrak{B}^2} + \frac{v'}{B} \right) + \frac{\mu'' \lambda''}{B^2 m}$$

sive ob $q = - \frac{\alpha \mathfrak{B}^2}{k}$ et $p = \alpha$

$$0 = \mu \lambda - \frac{\mu'}{\mathfrak{B} k} \left(\frac{\lambda \lambda'}{\mathfrak{B}^2} + \frac{v'}{B} \right) + \frac{\mu'' \lambda''}{B^2 m}$$

quae redit ad hanc formam:

$$0 = \mu \lambda - \frac{\mu' \lambda'}{\mathfrak{B}^2 k} + \frac{\mu'' \lambda''}{B^2 m} - \frac{\mu'' v'}{\mathfrak{B} B k}$$

Deinde ut margo coloratus tollatur ob $O = 0$ haec habetur aequatio

$$0 = \frac{dn}{n-1} B \pi' - \frac{dn'}{n'-1} \cdot \frac{1}{k} ((B + 1) \pi'' - \pi)$$

atque ut haec confusio penitus euertatur habetur ex §. 54

① =

$$0 = \frac{dn}{n-1} \cdot \frac{1}{p} + \frac{dn'}{n'-1} \cdot \frac{1}{k^2} \cdot \frac{1}{q} + \frac{dn''}{n''-1} \cdot \frac{1}{m^2} \cdot \frac{1}{r}$$

Ad has aequationes resoluendas primo ratio inter π et π' debet definiri, id quod facillime praestabitur per formulas fundamentales in ipso initio propositas: $\frac{\pi}{\Phi} = \frac{a+b}{q} = \frac{1-k}{\mathfrak{B}}$ et $\frac{c\pi' - \pi + \Phi}{\Phi} = \frac{B\alpha}{c} = m$ ex quibus colligitur $\pi = \frac{(1-k)\Phi}{\mathfrak{B}}$ et $\pi' = (m-1)\Phi + \pi = \frac{1-k+(m-1)\mathfrak{B}}{\mathfrak{B}}\Phi$ ita, ut sit $\pi : \pi' = 1-k : 1-k+(m-1)\mathfrak{B} = 1-k : 1-k + \frac{m-1}{1-k}\mathfrak{B}$. deinde breuitatis gratia statuamus

$$\frac{dn}{n-1} = N; \quad \frac{dn'}{n'-1} = N'; \quad \frac{dn''}{n''-1} = N''.$$

atque hinc IIda et IIIta aequatio transformabuntur in sequentes:

$$\text{II. } 0 = N \cdot B (1-k + (m-1)\mathfrak{B})$$

$$- N' \cdot \frac{1}{k} (B(1-k) + (B+1)(m-1)\mathfrak{B})$$

sive

$$0 = (m-1)N\mathfrak{B} + (1-k)N - \frac{m-k}{k}N'$$

$$\text{III. } 0 = N - \frac{N'}{k\mathfrak{B}} + \frac{N''}{mB}$$

Ex utraque harum aequationum definiri potest valor ipsius \mathfrak{B} .

Ex IIda

$$\mathfrak{B} = \frac{m-k}{(m-1)k} \cdot \frac{N'}{N} - \frac{1-k}{m-1}$$

Ex IIIta vero sequitur

$$\mathfrak{B} = \frac{mN' - N''}{k(mN - N'')}$$

P 2

videa-

Videamus, an posterior valor ipsius $\mathfrak{B} = \frac{mN' - kN''}{k(mN - N'')}$ cum conditione ante inuenta $\frac{B(k-m)}{k-1} > 0$ subsistere possit. Hunc in finem ob $B = \frac{\mathfrak{B}}{1-\mathfrak{B}}$ quaeramus $1 - \mathfrak{B}$ fietque $1 - \mathfrak{B} = \frac{m(kN - N'')}{k(mN - N'')}$ eritque $B = \frac{mN' - kN''}{m(kN - N'')}$ vnde conditio nostra postulat, vt fit $\frac{(mN' - kN'')(k-m)}{m(kN - N'')(k-1)} > 0$ quae si effet $N = N' = N''$ abiret in hanc $\frac{-(k-m)^2}{m(k-1)^2} > 0$ quod est impossibile, eatenus igitur tantum haec conditio locum habere poterit, quatenus litterae N, N', N'' sunt inaequales, id quod eueniet, si numerator prodeat positius, quod fit, si vterque eius factor vel fiat positius, vel vterque negatiuus; priori casu $mN' - kN'' > 0$ adeoque $k < m \cdot \frac{N'}{N''}$ et $k > m$, quod fieri potest, si modo fit $\frac{N'}{N''} > 1$ siue $N' > N''$.

Pro altero vero casu, quo vterque factor est negatiuus, erit $k < m$ et $k > \frac{N'}{N''} m$, quod fieri potest, si modo fit $\frac{N'}{N''} < 1$ seu $N' < N''$; vnde patet pro vtroque casu litteras N' et N'' inaequales esse debere seu lentem IIIdam et IIIIam ex diuersis vitri speciebus confici debere. In genere autem patet, k non multum ab m differre posse. Sequuntur haec si numerator statuatur positius; si vero numerator sit negatiuus, etiam denominatorem oportet esse negatiuum, pro quo etiam duos casus habemus. Pro priori casu si fit $k > 1$ debet esse $kN < N''$ adeoque $k < \frac{N'}{N}$ pro posteriori si $k < 1$ debet simul esse $k > \frac{N'}{N}$, pro quorum vtroque prima et secunda lens debent esse ex diuerso

verso vitro formatae. Verum ex his quatuor casibus eum eligi conuenit, qui ambos valores pro \mathfrak{B} inuentos proxime aequales reddat; denique autem postquam \mathfrak{B} et k conuenienter definiuerimus, ex prima aequatione siue λ siue λ' quaeri debet, quia λ'' iam indatur, quod lens ocularis debeat esse vtrinque aequaliter concaua.

COROLL. I.

153. Quatuor illi casus pro determinatione litterae k facile ad duas sequentes condiciones reducuntur, nam

vel 1° k sumi debet intra limites 1 et $\frac{N'}{N}$

vel 2° k sumi debet intra limites m et $\frac{N'}{N''} \cdot m$

ita vt numerus iste k proxime vel vnitati vel multiplicationi m aequalis accipi debeat, quoniam fractiones $\frac{N'}{N}$ et $\frac{N'}{N''}$ parumper tantum ab vnitata differunt.

COROLL. 2.

154. Operae igitur pretium erit inuestigare, casus, quibus k ipsi alterutrius limiti aequalis statuitur

1°. Si $k = 1$. foret interuallum inter primam et secundam lentem $= 0$ et $\mathfrak{B} = \frac{mN' - N''}{mN - N''}$ et $B = \frac{mN' - N''}{m(N - N')}$ et inter 2 et 3tiam lentem $= B \alpha \left(\frac{1 - m}{m} \right)$ vnde colligitur vtrum α posituum an negativum sumi debeat.

P 3

2°. Si

- 2°. Si $k = \frac{N'}{N}$ fit interuallum inter primam et secundam lentem $= \frac{N' - N}{N} a$ quod cum positivum esse debeat, patet, utrum a positive an negative sumi oporteat tum vero erit $\mathfrak{B} = 1$ et $B = \infty$ vnde $\beta + c$ seu distantia inter 2 et 3 lentem fieret $= \infty$.
- 3°. Si $k = m$ interuallum secundae et tertiae lentis evanescet fietque $\mathfrak{B} = \frac{N' - N''}{mN - N''}$; et $B = \frac{N' - N''}{mN - N''}$ interuallum vero inter 1 et 2 lentem $= a(k-1) = a(m-1)$, vbi manifesto a debet esse quantitas positiva.
- 4°. Si $k = \frac{N'}{N''} m$, fiet $\mathfrak{B} = 0$ et $B = 0$; vnde fieret distantia inter 2 et 3 lentem $= 0$.

Cum igitur neque lentium distantias nullas neque infinitas admitti conueniat numerum k nulli limitum prorsus aequalis sumi poterit.

COROLL. 3.

155. Quod porro ad campum apparentem attinet, qui pendet a formula $\pi' - \pi$ quia inuenimus $\pi: \pi' = 1: 1 + \frac{m-1}{k}$ \mathfrak{B} erit pro memoratis quatuor casibus

- 1°. Si $k = 1$ erit $\pi: \pi' = 1: \infty$ hinc $\pi = 0$; ita, vt pro campo apparente haberetur $\Phi = \frac{\pi'}{m-1}$

2°. Si

2°. Si $k = \frac{N'}{N}$; fiet $\pi : \pi' = 1 : 1 + \frac{mN - N'}{N - N'} = 1 : \frac{mN - N'}{N - N'}$
 hincque $\pi = \frac{N - N'}{mN - N'} \cdot \pi'$ et $\pi' - \pi = \frac{N(m-1)}{mN - N'} \cdot \pi'$
 ficque pro campo apparente fiet $\Phi = \frac{N}{mN - N'} \cdot \pi'$.
 ficque Φ maius euadet, si $\frac{N}{mN - N'} > \frac{1}{m-1}$ hoc
 est, si $N < N'$, quod ergo eueniet, si prima
 lens ex vitro coronario, secunda ex chry-
 stallino paretur.

3°. Si $k = m$, erit $\pi : \pi' = 1 : \frac{mN - N'}{mN - N'}$ seu $\pi = \frac{mN - N'}{mN - N'} \cdot \pi'$.
 Vnde colligitur campum apparentem maio-
 rem fieri, quam in capite praecedente, si
 fuerit $\pi < 0$; quod cum hic fieri nequeat,
 in hoc casu campus maior non est ex-
 spectandus.

4°. Si $k = \frac{N'}{N} \cdot m$ erit $\pi : \pi' = 1 : 1$, vnde $\pi = \pi'$
 et $\pi' - \pi = 0$, quo ergo casu campus appa-
 rens plane euanesceret.

COROLL 4.

156. Hinc ergo concludimus, vt maiorem cam-
 pum obtineamus, quam ante, necessario requiri, vt sit
 $N' > N$ atque k capi debere intra limites 1 et $\frac{N'}{N}$,
 qui posterior limes cum sit unitate maior, etiam k
 erit maius unitate; ex quo sequitur distantiam α capi
 debere positiuam, quia $\alpha(k-1) > 0$.

COROL-

Coroll. 5.

157. Cum igitur ob eam causam potissimum plures lentes adhibeamus, ut maiorem campum obtineamus, ex pluribus illis casibus, prout litterae N , N' , N'' inter se variare possunt, hic vnicus nobis relinquitur, quo $N' > N$ atque k inter limites 1 et $\frac{N'}{N}$ sumitur.

Scholion. I.

158. In his corollariis vsi sumus eo valore ipsius \mathfrak{B} , quem ex tertia aequatione deduximus. Supra autem iam obseruauimus, hanc aequationem ita esse comparatam, ut de ea nunquam omnino certi esse queamus; cum enim valores litterarum N , N' , N'' etc. ex nulla theoria adhuc definiri possint, sed tantum per experimenta, qualia a Dollondo sunt instituta, concludantur; quantacunque cura et solertia in iis adhibeatur, nunquam tamen tantum praecisionis gradum sperare licet, ut non error satis notabilis sit pertimescendus; quam ob causam etiam valor ipsius \mathfrak{B} inde deductus pro vero haberi non poterit, sed contentos nos esse oportet, si modo hunc valorem propemodum cognouerimus; id quod ipsa etiam rei natura confirmatur, quia enim aequatio nostra tertia spatium diffusionis, per quod imagines diuersicolores sunt diffusae, prorsus ad nihilum redigit; facile intelligitur, ad praxin sufficere, dummodo hoc spatium reddatur satis
exi-

exiguum, praecipue postquam id praestiterimus, ut margo coloratus dispareat inprimis igitur valor litterae \mathfrak{B} ex secunda aequatione determinari debet, qui si ita fuerit comparatus, ut tantum praeterpropter tertiae aequationi satisfaciat, confusio inde oriunda eo magis negligi poterit, quod etiam in telescopiis ex vna vitri specie paratis non adeo nocere deprehenditur. Verum ex secunda aequatione valorem ipsius \mathfrak{B} pro eo etiam casu definire licet, quo omnes lentes ex eadem vitri specie essent confectae, ita, ut foret $N = N' = N''$ tum etiam concluderetur

$$\mathfrak{B} = \frac{m-k}{(m-1)k} - \frac{1-k}{m-1} = \frac{m-2k+k^2}{(m-1)k}$$

quo valore si velimus uti, ut conditio supra praescripta $\mathfrak{B} \frac{k-m}{k-1} > 0$ adimpleatur, cum inde sit

$$1 - \mathfrak{B} = \frac{mk-m+k-k^2}{(m-1)k} = \frac{(k-1)(m-k)}{(m-1)k}$$

erit $\mathfrak{B} = \frac{m-2k+k^2}{(k-1)(m-k)}$ hincque conditio $\frac{m-2k+k^2}{(k-1)^2} > 0$; in qua cum denominator certe sit positivus, etiam numerator talis esse debet, adeoque $1-m-(k-1)^2 > 0$, quod fieri nequit. Ex quo perspicuum est, hoc casu marginem coloratum plane tolli non posse. Videamus igitur, si diverso vitro utamur, num hoc vitium effugere queamus. Hunc in finem ponamus brevitatis gratia $\frac{N'}{N} = \xi$ ut ξ sit numerus unitatem vel tantillum superans vel ab ea deficiens, et cum sit

$$\mathfrak{B} = \frac{(m-k)\xi+k(k-1)}{(m-1)k} \quad \text{erit} \quad \mathfrak{B} = \frac{(m-k)\xi+k(k-1)}{(m-k)(k-\xi)}$$

Tom. II.

Q

vnde

vnde conditio nostra postulat, vt fit $\frac{(k-m)\xi - k(k-1)}{(k-1)(k-\xi)} > 0$.
Hic duo casus sunt considerandi.

I°. Si denominator sit positius, quod fit vel si $k > \xi$ et $k > 1$ vel si $k < \xi$ et $k < 1$. Tum enim esse debet $(k-m)\xi - k(k-1) > 0$

$$\text{siue } \frac{(1+\xi)^2}{4} - m\xi > (k - \frac{1}{2}(1+\xi))^2$$

quod cum m notabiliter superet vnitatem, ξ vero ab vnitatem parum differat, manifesto fieri nequit.

II°. Si denominator sit negatiuus quod fit, si k continetur intra limites ξ et 1 . Tum vero numerator debet etiam esse negatiuus seu $(k-m)\xi - k(k-1) < 0$

$$\text{siue } \frac{(1+\xi)^2}{4} - m\xi < (k - \frac{1}{2}(1+\xi))^2$$

quod sponte euenit, cum pars prior manifesto sit negatiua. Hic igitur casus, vt iam notauimus, solus est, qui attentionem meretur, cum hoc modo etiam tertiae aequationi factim proxime satisfiat.

Scholion 2.

159. Quodsi ergo nobis propositum sit, marginem coloratum tollere, quae proprietas potissimum desiderari solet, primo tenendum est, hoc nullo modo lentibus ex vna vitri specie factis praestari posse, sed saltem primam et secundam lentem ex diuerso vitro constare debere, ita, vt posito $\frac{N'}{N} = \xi$ siue $N = 1$, $N' = \xi$, littera ξ ab vnitatem differat, dum pro N'' siue

siue unitas siue ξ pro lubitu accipi poterit, deinde vidimus, numerum k intra limites 1 et ξ sumi debere, quo facto erit $B = \frac{(m-k)\xi + k(k-1)}{(m-k)(k-\xi)}$ et $\mathcal{B} = \frac{(m-k)\xi + k(k-1)}{(m-1)k}$; vnde distantiae determinatrices erunt

$$b = -\frac{\alpha}{k}$$

$$\beta = \frac{-(m-k)\xi - k(k-1)}{k(m-k)(k-\xi)} \alpha$$

$$c = \frac{(m-k)\xi + k(k-1)}{m(m-k)(k-\xi)} \alpha$$

hincque lentium interualla

$$a + b = \alpha \left(\frac{k-1}{k} \right)$$

$$\begin{aligned} \beta + c &= \frac{-(m-k)\xi - k(k-1)}{(m-k)(k-\xi)} \cdot \frac{m-k}{m k} \alpha \\ &= \frac{-(m-k)\xi + k(k-1)}{m k (\xi - k)} \alpha \end{aligned}$$

hincque tota telescopii longitudo erit

$$= \frac{m-1}{m} \left(\frac{\xi - k + 1}{\xi - k} \right) \alpha$$

Porro maxime interest in campum apparentem in-

quirere, quod fit determinando valorem $\pi = \frac{\pi'}{1 + \frac{m-1}{1-k} \mathcal{B}}$,

qui abit in sequentem $\pi = \frac{k(1-k)}{(m-k)\xi} \cdot \pi'$. vnde adipiscimur

$\Phi = \frac{\pi' - \pi}{m-1} = \frac{\pi'}{m-1} \left(1 + \frac{k(k-1)}{(m-k)\xi} \right)$. Cum igitur maxime

obtinemus istam conclusionem, numerum k unitate

maiolem esse debere, vnde cum k contineatur intra

limites 1 et ξ , haec porro regula obseruetur, litteram

ξ unitate maiorem esse debere; unde sequitur, lentem secundam ex vitro chrystallino, primam vero ex communi esse parandam; quo pacto alter casus, quo fieret $\xi < 1$ penitus e praxi excluditur. Quare cum sit $k > 1$ distantia α , quae adhuc incerta est relicta, debet esse positua.

Nunc demum consideremus aequationem tertiam, qua confusio colorum penitus tollitur, et videamus, quanta ea nunc sit proditura. Illa autem tertia aequatio nunc fit

$$0 = 1 - \frac{\xi}{k^2} + \frac{N''^2}{mB}$$

quae nunc induet hanc formam:

$$0 = \frac{-m(k-1)(\xi-k) - (m-k)(\xi-k)^2}{m((m-1)\xi + k(k-1))}$$

quae quantitas utique non erit aequalis nihilo, sed cum k , ξ et N'' parum ab unitate differant, semper erit valde parua, id quod clarius inde perspicitur, quod numerator habeat factorem minimum $\xi - k$, denominator autem semper sit satis magnus eoque maior, quo maior fuerit multiplicatio. Ex quo manifestum est hanc confusionem nunquam fore perceptibilem. Praeterea autem cum haec confusio plane evanesceret, si caperetur $\xi = k$, consultum quidem videtur numerum k limiti ξ propiorem capere, quam unitati, quandoquidem ipsi limiti ξ aequari nequit, quia intervallum inter IIIdam et IIIIam lentem fieret infinitum, uti et longitudo telescopii; quare ne

ea nimis magna prodeat, contrarium potius suadendum est, ut littera k a limite ξ , quantum fieri potest remoueat, et unitati propius capiatur. Consequenter vnicus casus, qui euolui meretur, in hoc consistet, ut numero- k valor unitati proximus assignetur et excessus tam sit exiguus, quam crassities lentium admittere solet. Si enim k ipsi unitati aequaretur, haberemus casum praecedentis capitis, quo interuallum lentium plane nullum est positum, quod incommodum hic evitare constituimus.

Problema 2.

160. Si prima lens ex vitro coronario, secunda vero ex chrystallino paretur, et inter eas interuallum tam exiguum statuatur, quam crassities lentium admittit, regulas determinare, quas in constructione huius telescopii obseruare oportet.

Solutio.

Hic ergo ex Dollondi experimentis statui debet $\xi = \frac{10}{7}$ et quia k limiti 1 propius accipi conuenit, quam alteri limiti $\frac{10}{7}$, sumamus $k = \frac{6}{7}$ et quae in praecedentibus scholiis sunt tradita, sequentes nobis supeditant determinationes.

I. Pro distantis determinatricibus.

$$b = -\frac{7}{8} \alpha; \quad \beta = \frac{35(7m-3)+28}{8(7m-3)} \alpha$$

$$\text{vel } \beta = \frac{7(35m-36)}{8(7m-3)} \alpha$$

$$c = \frac{-35m+36}{m(7m-3)} \alpha$$

Q. 3.

II. Pro

II. Pro interuallis lentium.

$$a + b = \frac{1}{8} a$$

$$b + c = \frac{35m - 16}{8m} \cdot a$$

$$\text{et longitudo telescopii} = \frac{9(m-1)}{2m} \cdot a$$

Hic obseruandum est, cum a fit distantia focalis primae lentis eiusque semidiameter aperturae esse debeat $x = my = \frac{m}{30}$ dig. istam distantiam a minorem esse non posse, quam $5x$ seu $\frac{m}{15}$ dig. ita vt fit $a > \frac{m}{15}$ dig. quare si capiatur verbi gratia $m = 50$, longitudo telescopii prodiret maior, quam $\frac{9 \cdot 49}{2 \cdot 50}$; maior quam 22 dig. et si fieri debeat $m = 100$, ea maior esse deberet, quam $\frac{9 \cdot 99}{2 \cdot 100}$ dig. maior quam 44 dig. quae distantia cum facile tolerari queat, manifestum est, haec telescopia etiam ad maiores multiplicationes adhiberi posse; pro minoribus autem multiplicationibus eximium certe vsum praestant, cum si statuatur $m = 5$, longitudo prodeat $> \frac{36}{20}$ dig. maior, quam $\frac{9}{5}$ dig., sumtoque $m = \frac{5}{2}$, ea prodeat $> \frac{27}{25}$ dig.

Pro campo autem apparente habebimus eius semidiametrum

$$\Phi = \frac{\pi'}{m-1} \left(1 + \frac{4}{5(7m-3)} \right)$$

ideoque aliquantum maior, quam casu praecedente, praesertim si multiplicatio fuerit exigua. Notentur etiam distantiae focales harum lentium p, q, r et cum fit

$\mathfrak{B} =$

$$\mathfrak{B} = \frac{35m-36}{28(m-1)} \text{ et } B = \frac{35m-36}{-7m+8}$$

$$\text{erit } p = \alpha; q = -\frac{(35m-36)\alpha}{32(m-1)}; r = \frac{-(35m-36)\alpha}{m(7m-8)}$$

et femidiameter aperturæ secundæ lentis ex §. 23

$$= \frac{m(35m-36) \cdot \pi'}{400(m-1)\lambda(7m-8)} + \frac{14m(m-1)}{25}$$

Denique pro constructione harum lentium numeri λ , λ' et λ'' ita accipi debent, vt satisfiat primæ nostræ æquationi, quæ erat

$$0 = \mu \lambda - \frac{\mu' \lambda'}{\mathfrak{B}^2 k} + \frac{\mu'' \lambda''}{B^2 m} - \frac{\mu' \nu'}{\mathfrak{B} B k}$$

vbi notandum est, vt lens ocularis vtrinque fiat æque concava, statui debere $\lambda'' = 1.60006$. si hæc lens fit ex vitro coronario ideoque $\mu'' = \mu$ sin autem fit ex vitro chrystallino ideoque $\mu'' = \mu'$, fore $\lambda'' = 1.67445$. hæc autem æquatio non nisi casibus particularibus pro data multiplicatione evolui poterit; vbi meminisse iuuabit, fore,

$$\mu = 0.9875; \mu' = 0.8724.$$

$$\mu'' = 0.2529; \mu' \nu' = 0.2206.$$

Exempl. I.

161. Si multiplicatio sit $m = \frac{5}{2}$, telescopium huius generis ex tribus lentibus constans describere.

Cum sit $m = \frac{5}{2}$, erunt distantie determinatrices

$$b = -\frac{7}{8} \alpha; \mathfrak{B} = \frac{721}{152} \alpha$$

$$c = -\frac{206}{95} \alpha. B = -\frac{108}{15}$$

et

se habebit, siquidem radii facierum primae lentis sint F et G; secundae F' et G' et tertiae F'' et G''.

I. Pro prima lente ex vitro coronario.

$$F = \frac{\alpha}{\sigma} = 0.6023. \alpha$$

$$G = \frac{\alpha}{\rho} = 4.4131. \alpha$$

II. Pro secunda lente ex vitro chrystallino.

$$\frac{1}{F'} = \frac{\rho\beta + \sigma b + \tau(b+\beta)\sqrt{\lambda'-1}}{b\beta}$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{\sigma\beta + \rho b + \tau(b+\beta)\sqrt{\lambda'-1}}{b\beta}$$

cum nunc sit $\log. \frac{b}{\alpha} = \log. (-\frac{7}{8}) = 9.9420080(-)$

$$\text{et } \log. \frac{\beta}{\alpha} = 0.6760917.$$

$$\text{et } \log. \frac{(b+\beta)}{\alpha} = \log. \frac{147}{38} = 0.5875336.$$

$$\log. \sigma = 0.1993986.$$

$$\log. \rho = 9.1501422.$$

$$\log. \tau = 9.9432471.$$

Vnde inuenitur

$$\frac{1}{F'} = \frac{-0.7147 + 4.0815}{b\beta}. \alpha$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{+7.3838 + 4.0815}{b\beta}. \alpha$$

Vt maiores numeri euitentur, sumantur signa inferiora, fietque

$$F' = \frac{b\beta}{3.3668} = -1,2327. \alpha$$

$$G' = \frac{b\beta}{3.3023} = -1,2568. \alpha$$

Tom. II.

R.

Pro

Pro lente oculari ex vitro coronario paranda, cum ea vtrunque fit aëque concaua, eiusque distantia focalis fit $c = -\frac{206}{95} \cdot a$, radius concauitatis pro vtraque facie erit $= 2(n-1)c = -\frac{106 \cdot 206}{95} a = -2,2985 \cdot a$.

Prima lens admittit aperturam, cuius semidiameter $x = 0,1506 \cdot a$. Nunc vero claritas postulat, vt fit $x = \frac{m}{50} \cdot \text{dig.} = \frac{1}{25} \cdot \text{dig.}$ vnde a maius, quam $\frac{1}{2} \text{dig.}$ Sumatur ergo $a = \frac{1}{2} \text{dig.}$ et constructio telescopii ita se habebit:

I. Pro lente prima

rad. faciei $\left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = + 0,3012 \cdot \text{dig.} \\ \text{poster.} = + 2,2065 \cdot \text{dig.} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{Crown} \\ \text{Glaff.} \end{array}$

II. Pro lente secunda

rad. faciei $\left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = - 0,6163 \cdot \text{dig.} \\ \text{poster.} = - 0,6284 \cdot \text{dig.} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{Flint} \\ \text{Glaff.} \end{array}$

III. Pro lente tertia

radius vtriusque faciei $= - 1,1492 \cdot \text{dig.}$
 quae paratur ex Crown Glaff.

Tum interuallum statuatur

Inter

I. et II. $= \frac{1}{15} \cdot \text{dig.} = 0,0625 \cdot \text{dig.}$

II. et III. $= \frac{107}{85} \cdot \text{dig.} = 1,2875 \cdot \text{dig.}$

ita, vt tota telescopii longitudo fit futura

$= 1,3500 \cdot \text{dig.} = 1 \frac{1}{2} \text{dig.}$

spatii vero visi semidiameter erit $= 10^{\circ} . 21' 2''$.

Exem-

Exemplum II.

162. Si multiplicatio $m = 5$. telescopium huius generis ex tribus lentibus constans describere.

Cum fit $m = 5$, erit $7m - 8 = 27$ et $35m - 36 = 139$, vnde distantiae determinatrices fient

$$b = -\frac{7}{5} \cdot a = -0,8750 \cdot a$$

$$\beta = \frac{573}{216} a = +4,5046 \cdot a$$

$$c = \frac{-139}{5 \cdot 27} a = -1,0296 \cdot a$$

Ex quibus fiunt interualla

$$a + b = \frac{1}{5} a; \quad \beta + c = 3,4750 \cdot a$$

vnde telescopii longitudo $= 3,6 \cdot a$.

Pro campo autem apparente fiet $\Phi = \frac{\pi'}{5} (1 + \frac{1}{5 \cdot 27})$ sumtoque $\pi' = \frac{1}{5}$ et multiplicando per 3437 min. erit $\Phi = 3^\circ 41'$.

Cum iam fit $\mathfrak{B} = \frac{139}{112}$ et $B = \frac{-139}{27}$, sumtisque logarithmis

$$\text{Log. } \mathfrak{B} = 0,0937968$$

$$\text{Log. } B = 0,7116510 (-)$$

et aequatio pro confusione prima tollenda, si lentem ocularem ex vitro coronario paremus, vt fit $\mu'' = \mu$ et $\lambda'' = 1,60006$, erit

$$0 = 0,9875 \cdot \lambda - 0,39933 \cdot \lambda' - 0,002316$$

$$+ 0,030211$$

$$+ 0,027895$$

ex qua iterum quaeratur.

$$\lambda' = 2,4729 \lambda + c. 06985.$$

Hic non, vt ante sumamus $\lambda = 1$ sed, vt prima lens maximae aperturae fiat capax, ideoque distantia α minor accipi possit, capiatur $\lambda = 1,60006$, vt haec lens fiat vtrunque aequaliter conuexa, habebiturque.

$$\lambda' = 4,0266 \text{ et } \lambda' - 1 = 3,0266.$$

$$\text{et Log. } \sqrt{(\lambda' - 1)} = 0,2404775.$$

atque hinc obtinebimus:

I. Pro prima lente ex vitro coronario.

radius vtriusque faciei $= 2(n-1) \cdot \alpha = 1,06 \cdot \alpha$,
 quae aperturam admittit, cuius semidiameter $x = 0,26 \cdot \alpha$.

II. Pro secunda lente ex vitro chrystallino.

$$\text{ob Log. } \frac{(b+g)}{\alpha} = 0,5598588.$$

calculus ita se habebit:

$$\frac{1}{F'} = \frac{-0,7479 + 0,5409}{0\beta} \cdot \alpha$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{+7,0057 + 5,5400}{6\beta} \cdot \alpha$$

valeant hic signa superiora eritque

$$F' = \frac{6\beta}{7,7037 \alpha} = -0,8223 \cdot \alpha$$

$$G' = \frac{6\beta}{1,4657 \alpha} = -2,6908 \cdot \alpha$$

III. Pro

III. Pro tertia lente ex vitro coronario.

erit: radius vtriusque faciei $= 2(n-1)c = 1,06c$
 $= -1,0920. a.$

Cum nunc ob claritatem esse debeat $x = \frac{m}{15}$ dig.
 $= \frac{r}{15}$ dig. fiet a : maius, quam $\frac{r}{15}$ dig.

Sumi igitur poterit $a = \frac{r}{2}$ dig. et constructio telescopii ita se habebit.

I. Pro lente prima Crown Glass.

rad. faciei vtriusque $= 0,5300$ dig.

II. Pro lente secunda Flint Glass.

radius faciei $\left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = -0,4111 \text{ dig.} \\ \text{poster.} = -1,3454 \text{ dig.} \end{array} \right\}$

III. Pro lente tertia Crown Glass.

rad. vtriusque faciei $= -0,5460$ dig.

Tum vero statnatur intervallum

I. et II. $= \frac{r}{15}$ dig.

II. et III. $= 1,7375$ dig.

ita, vt tota longitudo sit $= 1,8$ dig. ideoque nondum duos adaequet digitos.

Spatii tandem visi semidiameter erit $= 3^{\circ} 41''$.

Corollarium.

163. Telescopia igitur in his duobus exemplis constructa aptissima videntur ad usum vulgarem quoniam ea facile quis secum gerere potest iisque in spectaculis praesertim uti. Sequentia autem exempla ad maiores multiplicationes accommodemus.

Exempl. III.

164. Sit multiplicatio $m = 25$, telescopium huius generis tribus lentibus constans describere.

Cum fit $m = 25$, erit $7m - 8 = 167$ et $35m - 36 = 839$, eruntque distantiae determinatrices

$$b = -\frac{7}{8} \cdot a = -0,875 \cdot a;$$

$$\beta = \frac{7 \cdot 839}{8 \cdot 167} \cdot a = 4,3960 \cdot a;$$

$$\text{Log. } \frac{\beta}{a} = 9,9420081 (-)$$

$$\text{Log. } \frac{\beta}{a} = 0,6430535.$$

$$c = -\frac{839 \cdot a}{25 \cdot 167} = -0,2009 \cdot a$$

$$b + c = 3,5210 \cdot a$$

$$\text{Log. } (b + c) = 0,5466660.$$

Hinc prodeunt lentium interualla

$$a + b = \frac{1}{8} a; \quad \beta + c = 4,1951 \cdot a$$

$$\text{et tota longitudo} = 4,3201 \cdot a$$

Pro

Pro campo autem apparente fiet $\Phi = \frac{\pi'}{24} (1 + \frac{4}{3,167})$
 hincque angulus $\Phi = 36$ min. prim. circiter.

Cum iam porro fit $\mathfrak{B} = \frac{839}{27,24}$

et $\text{Log. } \mathfrak{B} = 0,0963927$

$\text{Log. } -B = 0,7010454 (-)$

peruenietur ad sequentem aequationem

$0 = 0,9875\lambda - 0,3922\lambda' - 0,0004984 + 0,03077$
 seu $0 = 0,9875\lambda - 0,3922\lambda' + 0,03028.$

Quoniam vidimus, valorem $\lambda = 1,60006$ lon-
 gitudinem telescopii haud mediocriter diminuisse, sta-
 tim ponamus $\lambda = 1,60006$ eritque

$0 = 1,6103 - 0,3922\lambda'$

vnde prodit

$\lambda' = 4,1057$; et $\lambda' - 1 = 3,1057$

et $\text{log. } \sqrt{\lambda' - 1} = 0,2460797.$

vnde constructio singularum lentium ita se habebit:

I. Pro prima lente ex vitro coronario
 radius vtriusque faciei $= 1,06 \alpha$ quae ergo aperturam
 admittit, cuius semidiameter $x = 0,265 \alpha.$

II. Pro secunda lente
 calculus ita se habebit

$$\frac{1}{R'} = \frac{-1,7622 + 5,1449}{b\beta} \alpha.$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{6,8738 + 5,1449}{b\beta} \alpha.$$

Valeant

Valeant signa superiora, eritque

$$F' = \frac{b\beta}{4.7815\alpha} = -0,8216\alpha$$

$$G' = \frac{b\beta}{1.5789\alpha} = -2,7694.\alpha$$

III. Pro tertia lente ex vitro coronario.

$$\text{radius vtriusque faciei} = 1.06.c = -0,21295.\alpha$$

Claritas autem postulat $x = \frac{m}{10}$ dig. $= \frac{1}{2}$ dig. unde
concluditur $\alpha > 1,88$ sumatur ergo $\alpha = 2$ et con-
structio haec erit

I. Pro lente prima

$$\text{rad. vtriusque faciei} = 2,12 \text{ dig. Crown Glass}$$

II. Pro lente secunda

$$\text{rad. faciei} \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = -1,6432 \text{ dig.} \\ \text{poster.} = -5,5388 \text{ dig.} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{Flint} \\ \text{Glass.} \end{array}$$

III. Pro lente tertia

$$\text{radius vtriusque faciei} = -0,42590 \text{ dig. Crown Gl.}$$

Tum statuatur intervallum lentium

$$\text{I. et II.} = \frac{1}{4} \text{ dig.}$$

$$\text{II. et III.} = 8.3902. \text{ dig.}$$

et tota longitudo $= 8.64. \text{ dig.}$ campique apparentis se-
midiameter $x = 36'$ circiter.

Exem-

Exempl. IV.

165. Si m debeat esse = 50, erit $7m - 8 = 342$;
 $35m - 36 = 1714$ adeoque distantiae

$$b = -\frac{7}{8}a = -0,875 \cdot a$$

$$\beta = 4,3852 \cdot a; \quad c = -0,10023 \cdot a$$

$$\log. \frac{\beta}{a} = 0,6419928$$

$$\log. \frac{b}{a} = 9,9420031 (-)$$

$$\log. \frac{(b+\beta)}{a} = 0,5453319$$

$$\log. \frac{b\beta}{a^2} = 0,5840009 (-)$$

Tum vero intervalla lentium erunt

$$a + b = \frac{1}{8}a = 0,125 \cdot a$$

$$\beta + c = 4,2850 \cdot a \text{ hincque}$$

$$\text{tota longitudo} = 4,4100 \cdot a$$

Porro reperitur

$$\log. -B = 0,6999847$$

$$\log. \mathfrak{B} = 0,0966567$$

Pro campo apparente reperitur $\Phi = \frac{\pi'}{25} (1 + \frac{1}{5,542})$
 seu angulus $\Phi = 17\frac{1}{2}$ minut.

Pro confusione tollenda statuatur statim in aequatione inuenta $\lambda = 1,60006$ eritque

$$0 = 1,5801 - 0,3915 \cdot \lambda' - 0,00025$$

$$+ 0,03083$$

Tom. II.

S

finis

sive $0,3915 \lambda' = 1,6107$

vnde $\lambda' = 4,1141$; hinc $\lambda' - 1 = 3,1141$ et

$\log. \sqrt{\lambda' - 1} = 0,2466663$

vnde constructio singularum lentium ita se habebit.

I. Pro lente prima

radius utriusque faciei $= 1,06 \alpha$ quae ergo aperturam admittit, cuius semidiameter $= 0,265 \alpha$.

II. Pro lente secunda

$$\frac{1}{F'} = \frac{-0,7652 + 5,4355}{b\beta} \alpha$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{+5,8166 - 5,4355}{b\beta} \alpha$$

Valeant ergo signa superiora eritque

$$F' = \frac{b\beta}{4,6702 \alpha} = -0,8216 \alpha$$

$$G' = \frac{b\beta}{1,3814 \alpha} = -2,7776 \alpha$$

III. Pro lente tertia

erit radius utriusque faciei $=$

$$2(n-1)c = 1,06 \alpha = -0,10624 \alpha$$

Claritas autem postulat, $x = \frac{m}{53} = 1$ dig. vnde sequitur $\alpha > 3,8$, sumto ergo $\alpha = 4$, habebitur sequens telescopii constructio.

I. Pro lente prima: Crown Gl.

radius utriusque faciei $= 4,24$ dig.

II. Pro

II. Pro lente secunda

$$\text{radius faciei} \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = -3,2864 \\ \text{poster.} = -11,1104 \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{Flint} \\ \text{Glaff.} \end{array}$$

III. Pro lente tertia

$$\text{radius utriusque faciei} = -0,42496 \text{ Crown Glaff.}$$

Tum vero statui debet intervallum lentium

$$\text{I. et II.} = 0,5 \text{ dig.}$$

$$\text{II. et III.} = 17,1400. \text{ dig.}$$

$$\text{adeoque telescopi longitudo} = 17,6400. \text{ dig.}$$

Campi denique visi semidiameter inuentus est
 $17\frac{1}{2}$ min.

Scholion.

166. Cum in his solutionibus littera λ indeterminata sit relicta, in tribus posterioribus exemplis eius locum non unitatem posuimus, ut ante fecimus, sed potius ei tribuimus illum valorem, quo ambae eius facies inter se aequales redderentur hocque modo infigne commodum sumus nacti, ut lens prima fere duplo maiorem aperturam admitteret hincque distantia α fere ad dimidium reduci posset. Ut autem in genere quaequam lens cuius distantiae determinatrices sunt a et α ambas suas facies obtineat aequales, supra vidimus, capi debere $V(\lambda - 1) = \frac{(\sigma - \rho)(\alpha - a)}{2r(a + \alpha)} = \frac{2(n-1)}{n \cdot \gamma(+n-1)} \cdot \left(\frac{1-\lambda}{1+\lambda} \right)$

S 2

ob

ob $\alpha = A a$, vnde fit $\lambda = 1 + \frac{4(nn-1)^2}{n^2(4n-1)} \cdot \frac{(1-A)^2}{(1+A)^2}$ quare
 si vel a vel α fuerit infinitum, vti fit tam in lente
 obiectiua, quam in lente oculari, habebitur $\lambda = 1 + \frac{4(nn-1)^2}{n^2(4n-1)}$.
 Sin autem velimus, vt alia quaepiam lens obtineat
 ambas suas facies inter se aequales; tum ob $\frac{(1-A)^2}{(1+A)^2} = 1 - \frac{4A}{(1+A)^2}$
 capere debemus $\lambda = 1 + \frac{4(nn-1)^2}{n^2(4n-1)} - \frac{16(nn-1)^2 \cdot A}{n^2(4n-1)(1+A)^2}$. Cum
 autem in nostra expressione pro semidiametro confu-
 sionis tum occurrat talis forma $\lambda (A + 1)^2 + \nu A$,
 valor istius formulae fiet $= (A + 1)^2 + \frac{4(nn-1)^2(A+1)^2}{n^2(4n-1)}$
 $- \frac{16(nn-1)^2 \cdot A}{n^2(4n-1)} + \frac{4(n-1)^2 \cdot A}{4n-1}$.

Commodius autem erit, hoc casu valorem ipsius
 λ pro facilitate calculi ita exprimere $\lambda = 1 + \frac{(\sigma - \rho)^2 (1-A)^2}{4\sigma^2 (1+A)^2}$.

Exempl. V.

167. Si multiplicatio m debeat esse valde magna
 vel saltim maior, quam 25, huius generis telescopia
 ex tribus lentibus constantia describere. Hic statim ob-
 seruo, sumta prima lente vtrinque aequaliter conuexa,
 fore radium vtriusque curvaturae, vt ante, $= 1,06 \cdot \alpha$,
 quae admittet aperturam, cuius semidiam. $= \frac{1}{4} \cdot \alpha = x$,
 cum autem ob claritatem sumi debeat $x = \frac{m}{30}$ dig.
 hinc intelligimus, semper statui posse $\alpha = \frac{2m}{25} = 0,08 \cdot m$ dig.
 et pro campo apparente $\Phi = \frac{\pi'}{m-1}$; sumtoque $\pi' = \frac{1}{4}$,
 erit $\Phi = \frac{859}{m-1}$ min.

Nunc

Nunc autem ante, quam reliquas partes constructionis definiamus, contemplemur casum, quo $m = \infty$ eritque

$$b = -\frac{1}{4} \alpha; \quad \mathcal{B} = \frac{35}{8} \cdot \alpha; \quad c = \frac{-5}{m} \cdot \alpha; \quad = -\frac{2}{5} \cdot \text{dig.}$$

Distantiae porro lentium $a + \mathcal{B} = \frac{1}{4} \alpha$.

$$\text{et } \mathcal{B} + c = \left(\frac{35 \cdot \alpha}{8} - \frac{2}{5} \right) \text{dig.}$$

$$\text{et } \mathcal{D} = \frac{5}{4}; \quad \mathcal{B} = -5.$$

Pro sequente calculo statim sumamus $\lambda = 1,60006$.
et aequatio prodibit

$$0 = 1,5801 - 0,3908 \cdot \lambda' + 0,03088$$

vnde inuenitur

$$\lambda' = 4,1220. \text{ et } \lambda' - 1 = 3,1220.$$

$$\text{et } \log. \sqrt{\lambda' - 1} = 0,2472164$$

$$\text{Hinc ob } \log. -\frac{b}{\alpha} = 9,9420081 (-)$$

$$\log. \frac{\mathcal{B}}{\alpha} = 0,6409781.$$

$$\log. \frac{b + \mathcal{B}}{\alpha} = 0,5440680.$$

$$\log. \frac{b\mathcal{B}}{\alpha^2} = 0,5829862 -$$

Ex quibus pro secunda lente habebimus

$$\frac{1}{F'} = \frac{-0,7662 + 5,4266}{b\mathcal{B}} \cdot \alpha$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{+6,8006 + 5,4266}{b\mathcal{B}} \cdot \alpha$$

feu sumtis signis superioribus

$$F' = \frac{b\beta}{4.5604\alpha} = -0.8214.\alpha$$

$$G' = \frac{b\beta}{1.5746\alpha} = -2.7861.\alpha$$

qui valores pro multiplicatione infinita locum habent;
at nunc pro multiplicatione quacunque m statuatur

$$F' = -\left(0.8214. + \frac{f}{m}\right)\alpha$$

$$G' = -\left(2.7861. + \frac{g}{m}\right)\alpha$$

vbi valores litterarum f et g ex casu praecedente
 $m = 50$ vel etiam, sed minus tuto, ex casu $m = 25$
erui debent, hocque modo reperitur $f = 0.01$ et
 $g = -0.4250$ ita, vt fit in genere

$$F' = -\left(0.8214. + \frac{0.01}{m}\right)\alpha$$

$$G' = -\left(2.7861. - \frac{0.4250}{m}\right)\alpha$$

Deinde cum supra iam inuenta sit distantia fo-
calis lentis tertiae $= -\frac{2}{5}$ dig. pro $m = \infty$, statuamus
pro quavis multiplicatione m esse $c = -\frac{2}{5} - \frac{b}{m}$ eritque

$$c = -\left(\frac{2}{5} + \frac{1.2480}{m}\right) \text{ dig.}$$

cuius ergo radius vtriusque faciei erit

$$-\left(0.4240 + \frac{1.1228}{m}\right) \text{ dig.}$$

Cum igitur sit $a = 0.08 m$. dig.

Con-

Constructio telescopii sequenti modo se habebit

I. Pro lente prima Crown Glass.

rad. faciei vtriusque = 0.0848. m. dig.

II. Pro lente secunda Flint Glass.

rad. faciei $\left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = -(0.0657.m + 0.0008) \text{ dig.} \\ \text{poster.} = -(0.2228.m - 0.0340) \text{ dig.} \end{array} \right.$

III. Pro lente tertia Crown Glass.

radius vtriusque faciei = $-(0.4240 + \frac{1.1228}{m})$

Tum vero intervalla erunt

$a + b = 0.01. m$;

$\beta + c = (0,35 m - 0.36) \text{ dig.}$

hincque tota longitudo

= $(0,36 m - 0.36) \text{ dig.}$

campique visi semidiameter = $\frac{8.59}{m-1}$. minut. prim.

Corollarium.

168. Si ergo telescopium desideretur, quod centies multiplicet, id ita se habebit

I. Pro lente prima. Crown Glass.

radius vtriusque faciei = 8,48. dig.

II. Pro

II. Pro lente secunda. Flint Glass.

$$\text{rad. faciei} \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = -6.57. \text{ dig.} \\ \text{poster.} = -22.24. \text{ dig.} \end{array} \right.$$

III. Pro lente tertia.

$$\text{radius vtriusque faciei} = -0.43. \text{ dig.}$$

Interuallum erit lentis

$$\text{I. et II.} = 1. \text{ dig.}$$

$$\text{II. et III.} = 34.64. \text{ dig.}$$

hincque longitudo telescopii

$$= 35.64. \text{ dig.}$$

campique visi semidiameter

$$= 8 \frac{1}{2}. \text{ min.}$$

Problema 3.

169. Si huiusmodi telescopium primi generis ex quatuor lentibus a se inuicem separatis sit construendum, inuestigare momenta, quibus ei maximus perfectionis gradus conciliatur.

Solutio.

Hic igitur istarum trium fractionum $\frac{\alpha}{b}$; $\frac{\beta}{c}$; et $\frac{\gamma}{d}$ singulae debent esse negatiuae; ponamus ergo $\frac{\alpha}{b} = -k$ et $\frac{\beta}{c} = -k'$. et cum sit $m = -\frac{\alpha}{b} \cdot \frac{\beta}{c} \cdot \frac{\gamma}{d}$ habebimus

$b =$

$b = -\frac{\alpha}{k}$; $\beta = -\frac{B\alpha}{k}$; $c = -\frac{\beta}{k'} = +\frac{B\alpha}{k.k'}$ et $\gamma = +\frac{BC\alpha}{k.k'}$
 et $m = -\frac{k.k'\gamma}{d}$ hinc $d = -\frac{BC\alpha}{m}$; unde intervalla len-
 tium $a + b = \alpha(1 - \frac{1}{k})$ $\beta + c = B\alpha(\frac{1}{k.k'} - \frac{1}{k})$ et
 $\gamma + d = BC\alpha(\frac{1}{k.k'} - \frac{1}{m})$ quae cum debeant esse po-
 sitiva aequae ac numeri k , k' et m , bina posteriora per
 primum diuisa dabunt has duas conditiones

1°. $\frac{B(1-k')}{k'(k-1)} > 0.$

2°. $\frac{BC(m-kk')}{m.k'(k-1)} > 0.$

Iam consideremus aequationem, qua margo colo-
 ratus tollitur, pro casu, quo distantia O est negativa:
 ponendo, vt ante $\frac{dn}{n-1} = N$; $\frac{dn'}{n'-1} = N'$; $\frac{dn''}{n''-1} = N''$.
 $\frac{dn'''}{n'''-1} = N'''$ eritque

$$0 = N.BC\pi''.\alpha + N'.b((B+1)C\pi''-\pi) + N''.c(\frac{(C+1)\pi''-\pi'}{B})$$

$$\text{seu } 0 = NBC\pi'' - \frac{N'}{k}((B+1)C\pi''-\pi) + \frac{N''}{k.k'}((C+1)\pi''-\pi')$$

quem in finem inuestigare oportet relationes inter lit-
 teras π , π' , π'' , est vero ex capite 1.

Imo. $\frac{\alpha\pi-\Phi}{\Phi} = -k$

unde $\pi = \frac{1-k}{\alpha} \cdot \Phi.$

Ido. $\frac{c\pi'-\pi+\Phi}{\Phi} = \frac{B\alpha}{c} = k.k'$

unde $\pi' = (\frac{1}{B} - \frac{k}{\alpha} + k.k') \frac{\Phi}{c}.$

Tom. II.

T

IIIto.

is
1-
is
 $\frac{\gamma}{d} k$
is
=

$$\text{III}^{\text{tio}}. \frac{2\pi'' - \pi' + \pi - \Phi}{\Phi} = \frac{BCa}{d} = -m;$$

vnde ob $\textcircled{D} = 1$ fiet

$$\pi'' = \left(-m + \frac{1}{BC} - \frac{k}{\textcircled{D}C} + \frac{k.k'}{\textcircled{E}}\right) \Phi$$

vnde aequatio nostra erit

$$0 = N(-BCm + 1 - \frac{Bk}{\textcircled{D}} + \frac{BC.k.k'}{\textcircled{E}})$$

$$\frac{-N'}{k} \left(-\frac{BCm}{\textcircled{D}} - \frac{Bk}{\textcircled{D}} + \frac{BC.k.k'}{\textcircled{D}\textcircled{E}}\right)$$

$$+ \frac{CN''}{\textcircled{E}kk'} (-m + k.k'); \text{ vnde fit}$$

$$C = N - N(B+1)k + NBkk' + N'(B+1) - N'(B+1)k' - \frac{N''m}{kk'} + N''$$

diuisum per

$$NBm - NBkk' - \frac{N'(B+1)m}{k} + N'(B+1)k'$$

$$+ \frac{N''m}{kk'} - N''$$

vel succinctius

$$C = Nkk'(1-k-Bk(1-k')) + N'kk'(B+1)(1-k')$$

$$- N''(m - kk')$$

diuisum per

$$(m - kk')(Nkk'B - N'k'(B+1) + N'')$$

adeoque

$$1 + C = Nkk'(1-k+B(m-k))$$

$$- N'(B+1)k'(m-k)$$

diui-

diuisum per

$$(m - k k') (N k k' B - N' k' (B + 1) + N'')$$

atque hinc

$$\begin{aligned} \mathfrak{C} = & N k k' (1 - k - B k (1 - k')) \\ & + N' k k' (B + 1) (1 - k') - N'' (m - k k') \end{aligned}$$

diuisum per

$$N k k' (1 - k' + B (m - k)) - N' (B + 1) k' (m - k)$$

sed facile patet, hoc modo nobis vix ulterius progredi licere ob harum formularum complicationem, nisi pro k et k' et pro N , N' , N'' valores substituuntur interim tamen haec methodus etiam successura videtur, si eam ad plures adhuc lentes applicare vellemus, ceterum haud abs re erit hoc negotium etiam alio modo tentasse.

Ex praecedentibus scilicet aequationibus non litteras π , π' , π'' quaeri, sed potius his quasi datis spectatis litteras \mathfrak{B} et \mathfrak{C} definiri conueniet; vnde statim obtinemus

$$\mathfrak{B} = \frac{1-k}{\pi} \cdot \Phi; \quad \mathfrak{C} = \frac{(k k' - 1)\Phi + \pi}{\pi'}$$

ex tertia denique aequatione ob $\mathfrak{D} = 1$ colligitur

$$\Phi = \frac{-\pi + \pi' - \pi''}{m - 1};$$

ita, vt et Φ quasi datum spectari queat. Hinc cum sit

T 2

B =

$$B = \frac{\mathfrak{B}}{1-\mathfrak{B}} \text{ et } C = \frac{\mathfrak{C}}{1-\mathfrak{C}}$$

habebimus

$$B = \frac{(1-k)\Phi}{\pi-(1-k)\Phi}; \quad C = \frac{(kk'-1)\Phi+\pi}{\pi'-\pi-(kk'-1)\Phi}$$

Nunc cum prior conditio postulet, ut sit $\frac{B(1-k')}{k'(k-1)} > 0$; altera vero per hanc diuisa $\frac{C(m-kk')}{1-k'} > 0$ valoribus illis substitutis hae duae conditiones abibunt in sequentes:

$$1^\circ. \frac{(k'-1)\Phi}{(\pi-(1-k)\Phi)k'} > 0$$

$$\text{feu } \frac{(k'-1)\Phi}{\pi-(1-k)\Phi} > 0$$

$$2^\circ. \frac{((kk'-1)\Phi+\pi)(m-kk')}{(1-k')(\pi'-\pi-(kk'-1)\Phi)} > 0$$

quae per illam multiplicata dat

$$\frac{-\Phi(m-kk')(\pi+(kk'-1)\Phi)}{(\pi-(1-k)\Phi)(\pi'-\pi-(kk'-1)\Phi)} > 0$$

si hic loco Φ eius valor substituatur, qui cum semper sit positivus ob $m-1$ etiam positivum, dat primo

$$-\pi + \pi' - \pi'' > 0;$$

tum vero binae istae conditiones dabunt

$$1^\circ. \frac{k'-1}{(m-k)\pi+(k-1)\pi'-(k+1)\pi''} > 0$$

$$2^\circ. \frac{(m-kk')((m-kk')\pi+(kk'-1)\pi'-(kk'-1)\pi'')}{(k'-1)((m-kk')\pi-(m-kk')\pi'-(kk'-1)\pi'')} > 0$$

tum vero B et C ita definiuntur:

$$B = \frac{(k-1)(\pi-\pi'+\pi'')}{(m-k)\pi+(k-1)\pi'-(k+1)\pi''}$$

$$C = \frac{(m-kk')\pi+(kk'-1)\pi'-(kk'-1)\pi''}{-(m-kk')\pi+(m-kk')\pi'-(kk'-1)\pi''}$$

Verum

Verum si hos valores substituere vellemus siue in aequatione pro margine colorato vitando siue in primis pro semidiametro confusionis ad nihilum redigendo in multo maiores ambages incideremus, quam priore methodo euenit; quocirca aliam adhuc methodum quaerere debemus; nulla autem alia nobis relinquitur, nisi vt ex superioribus aequationibus litteras k et k' inuestigemus; quo pacto nostra inuestigatio satis plana reddetur.

Hanc viam sequentes statim habemus $k = \frac{\Phi - \mathfrak{B}\pi}{\Phi}$ et $k' = \frac{\Phi - \pi + \mathfrak{E}\pi'}{\Phi}$; existente $\Phi = \frac{-\pi + \pi' - \pi''}{m-1}$ vnde cum k et k' sint numeri positiui, pariter atque angulus Φ habemus statim istas condiciones:

$$\Phi - \mathfrak{B}\pi > 0.$$

$$\Phi - \pi + \mathfrak{E}\pi' > 0.$$

$$-\pi + \pi' - \pi'' > 0.$$

Porro cum hinc interualla lentium fiant

$$1^\circ. a + b = \frac{\mathfrak{B}\pi}{\Phi - \mathfrak{B}\pi} \cdot a > 0$$

$$2^\circ. \mathfrak{B} + c = \frac{(\mathfrak{B}\pi - \mathfrak{B}\mathfrak{E}\pi')a\Phi}{(\Phi - \pi + \mathfrak{E}\pi')(\Phi - \mathfrak{B}\pi)} > 0$$

$$3^\circ. \gamma + d = \frac{(m-1)\Phi + \pi - \mathfrak{E}\pi'}{m(\Phi - \pi + \mathfrak{E}\pi')} \cdot \mathfrak{B}\mathfrak{C}a > 0.$$

inde colligimus has nouas condiciones:

$$-\mathfrak{B}\pi \cdot a > 0.$$

$$(\mathfrak{B}\pi - \mathfrak{B}\mathfrak{E}\pi')a > 0.$$

$$((m-1)\Phi + \pi - \mathfrak{E}\pi')\mathfrak{B}\mathfrak{C}a > 0.$$

T 3

ideo-

ideoque etiam harum quoti positivi esse debent

$$\frac{\mathfrak{B}\pi - B\mathfrak{C}\pi'}{-\mathfrak{B}\pi} > 0$$

$$\frac{((m-1)\Phi + \pi - \mathfrak{C}\pi')BC}{\mathfrak{B}\pi - B\mathfrak{C}\pi'} > 0$$

quae posterior ob $(m-1)\Phi = -\pi + \pi' - \pi''$ abit in hanc

$$\frac{(\mathfrak{C}\pi' - \mathfrak{C}\pi'')B}{\mathfrak{B}\pi - B\mathfrak{C}\pi'} > 0.$$

ficque quinque habentur conditiones ab α liberae, quibus satisfieri oportet. Nunc autem aequatio pro destruendo margine colorato ita se habebit:

$$0 = NBC\pi'' - \frac{N'\Phi}{\Phi - \mathfrak{B}\pi} ((B+1)C\pi'' - \pi) + \frac{N'\Phi}{\Phi - \pi + \mathfrak{C}\pi'} ((C+1)\pi'' - \pi')$$

His quomodocunque obseruatis perpendatur aequatio vltima pro confusione penitus destruenda

$$0 = N - \frac{N'}{k\mathfrak{B}} + \frac{N''}{kk'B\mathfrak{C}} - \frac{N'''}{m \cdot BC}$$

$$\text{ob } p = a, q = \mathfrak{B}b = -\frac{\mathfrak{B}\alpha}{k}; r = c = \frac{B\mathfrak{C}\alpha}{kk'}$$

$$\text{et } s = d = -\frac{BC\alpha}{m}$$

num ei vel absolute vel saltim proxime satisfieri queat.

Denique vt etiam confusio prior tollatur satisfiat huic aequationi:

$$\mu\lambda - \frac{\mu'\lambda'}{k\mathfrak{B}^2} + \frac{\mu''\lambda''}{kk'B^3\mathfrak{C}^3} - \frac{\mu'''\lambda'''}{B^3\mathfrak{C}^3m} - \frac{\mu^4\nu^4}{k\mathfrak{B}B} + \frac{\mu''\nu''}{kk'B^3\mathfrak{C}^3} = 0.$$

Scho-

Scholion.

170. Cum hic in genere vix vterius progredi liceat, ad casus particulares erit descendendum, et quia in capite praecedente lentes perfectae triplicatae id. o. optatum vsum non praestiterant, quod confusio a lente oculari oriunda ab iis non destruebatur, hic lentem obiectiuam iterum triplicatam statuamus, vt bina priora interualla euanescant, eius vero tres lentes ita definiamus, vt iis etiam confusio a lente oculari oriunda destruat; quo facto deinceps forte via patebit inter tres lentes priores exigua interualla statuendi. Semper enim in huiusmodi disquisitionibus arduis expedit a casibus facilioribus exordiri, quoniam inde ratio perspicitur difficultates superandi, quae primo intuitu inuincibiles erant visae.

Problema 4.

171. Si tres lentes priores inter se immediate iungantur, vt lentem obiectiuam triplicatam constituent, quarta vero lens sit ocularis, regulas pro constructione huiusmodi telescopii exponere.

Solutio.

Cum hic sint interualla tam $a + b = 0$, quam $c + c = 0$ fiet statim $k = 1$ et $k' = 1$, vnde sequuntur distantiae

$$b =$$

$$b = -a; \quad \xi = -B\alpha; \quad c = B\alpha,$$

$$\gamma = BC\alpha \text{ et } d = -\frac{BC\alpha}{m}$$

hincque interuallum

$$\gamma + d = BC\alpha \left(1 - \frac{1}{m}\right) = \frac{m-1}{m} \cdot BC\alpha$$

quod debet esse posituum. Pro litteris autem π , π' , π'' habebimus

$$1^\circ. \pi = 0; \quad 2^\circ. \pi' = 0.$$

$$3^\circ. \pi'' = -(m-1)\Phi.$$

Atque hinc aequatio pro tollendo margine colorato erit

$$0 = NBC - N'(B+1)C + N''(C+1)$$

unde elicimus

$$C = -\frac{N''}{NB - N'(B+1) + N''}$$

unde interuallum $\gamma + d$ fit

$$= -\frac{(m-1)}{m} \cdot \frac{N'' \cdot B\alpha}{NB - N'(B+1) + N''}$$

quod cum esse debeat posituum, duo casus sunt perpendendi.

Alter, quo $\alpha > 0$. tum esse debet

$$\frac{N'' \cdot B}{NB - N'(B+1) + N''} < 0.$$

ideoque

$$N - \frac{N'}{B}(B+1) + \frac{N''}{B} < 0.$$

fiue

sive $N - N' + \frac{1}{B}(N'' - N') < 0$.

Altero casu, si $\alpha < 0$; contrarium euenire debet, scilicet

$$N - N' + \frac{1}{B}(N'' - N') > 0.$$

Consideretur nunc aequatio, qua ista confusio penitus tollitur, scilicet

$$0 = N - \frac{N'}{B} + \frac{N''}{BC} - \frac{N'''}{mBC}$$

ex qua per BC multiplicata, vt fit

$$0 = NBC - N'(B+1)C + N''(C+1) - \frac{N'''}{m}$$

quoniam a praecedente aequatione non differt, nisi ultimo termino $\frac{N'''}{m}$ qui prae reliquis est valde paruus, concludimus, si illi fuerit satisfactum, simul quoque huic proxime satisfieri idque eo magis, quo maior fuerit multiplicatio m , quae conclusio nititur fundamento, quod numeri N, N', N'', N''' parum ab unitate differunt.

Pro priore autem confusione tollenda insuper satisfieri debet huic aequationi

$$0 = \mu \lambda - \frac{\mu' \lambda'}{B^2} + \frac{\mu'' \lambda''}{B^2 C^2} - \frac{\mu''' \lambda'''}{m B^2 C^2} - \frac{\mu' \nu'}{B^2 B} + \frac{\mu'' \nu''}{B^2 C^2}$$

in qua loco C eius valor supra inuentus

$$C = \frac{-N''}{B(N - N') - N' + N''}$$

substitui debet, id quod in genere ad formulam valde molestam deduceret, quare solutio non nisi casibus particularibus absolui poterit.

Coroll. I.

172. Et si conditiones pro littera B sunt datae, haec tamen littera prorsus indeterminata relinquitur, dummodo notetur

1°. si fuerit

$$N - N' + \frac{1}{B}(N'' - N') < 0$$

tum capi debere α positium.

2°. Sin autem fuerit

$$N - N' + \frac{1}{B}(N'' - N') > 0$$

tum capi debere α negatium.

Corollarium I.

Cum inuenerimus $C = \frac{-N''}{B(N-N')-N'+N''}$

erit $1 + C = \frac{B(N-N')-N''}{B(N-N')-N'+N''}$

hincque $\mathcal{C} = \frac{-N''}{B(N-N')-N''}$.

Coroll. 2.

173. Si velimus loco B introducere \mathfrak{B} ponendo $B = \frac{\mathfrak{B}}{1-\mathfrak{B}}$; tunc consequemur

$$C = \frac{-N''(1-\mathfrak{B})}{(N-N'')\mathfrak{B}-N'+N''} \text{ et } \mathcal{C} = \frac{-N''(1-\mathfrak{B})}{N\mathfrak{B}-N'}$$

quibus obseruatis substitutio postrema facilius expeditur: fiet enim postrema aequatio

⊙ =

$$0 = \begin{cases} \mu \lambda \mathfrak{B}^3 - \mu' \lambda' - \mu' \nu' \mathfrak{B} (1 - \mathfrak{B}) \\ - \frac{\mu'' \lambda'' (N \mathfrak{B} - N')^3}{(N'')^3} \\ + \frac{\mu'' \nu'' (1 - \mathfrak{B}) (N \mathfrak{B} - N') ((N - N'') \mathfrak{B} - N' + N'')}{(N'')^2} \\ + \frac{\mu'' \lambda'' ((N - N'') \mathfrak{B} - N' + N'')^3}{m (N'')^3} \end{cases}$$

Coroll. 3.

174. Respectu campi apparentis cum fit $\pi'' = -(m-1)\Phi$, si statuamus, ut hactenus $\pi'' = -\frac{1}{4}$; prodibit semidiameter $\Phi = \frac{1}{+(m-1)}$ et in min. primis $\Phi = \frac{859}{m-1}$ min. prim. siquidem lens ocularis fiat vtrinque aequaliter concava, quod uti ostendimus fiet si $\lambda''' = 1, 60006$. hac scilicet lente ex vitro coronario parata. Sin autem eam ex vitro chrystallino parare velimus, poni debet $\lambda''' = 1, 67445$.

Exemplum I.

175. Si prima et tertia lens fuerit ex vitro coronario, media ex chrystallino, ex hisque lens obiectiva constituatur, lens vero ocularis ex vitro coronario paratur, pro qua vis data multiplicatione telescopium construere.

Hoc exemplum ideo affero, quod hic casus in capite praecedente est praetermissus, quem autem hic alio modo tractabo, ut longitudo minor prodeat.

Cum igitur hic sit $n = 1.53$; $n' = 1.58$;
 $n'' = 1.53$; $n''' = 1.53$ erit, uti vidimus, $N = 7$,
 $N' = 10$; $N'' = 7$; $N''' = 7$ ita, ut sit $\mu'' = \mu$;
 $\nu'' = \nu$; $\mu''' = \mu$. Ex his colligitur $C = +\frac{7}{2}(1-\mathfrak{B})$
 $\mathfrak{C} = \frac{-7(1-\mathfrak{B})}{7\mathfrak{B}-10}$. Tantum ergo restat haec aequatio re-
 soluenda

$$0 = \begin{cases} \mu \lambda \mathfrak{B}^3 - \mu' \lambda' - \mu' \nu' \mathfrak{B} (1 - \mathfrak{B}) \\ - \frac{\mu \lambda'' (7\mathfrak{B} - 10)^2}{7^2} \\ - \frac{2\mu \nu (1 - \mathfrak{B})(7\mathfrak{B} - 10)}{7^2} - \frac{27\mu \lambda'''}{7^3 \cdot m} \end{cases}$$

quod si ergo statuamus $\lambda'' = \lambda$ et $\lambda''' = 1.60006$.
 haec aequatio induet hanc formam

$$\begin{aligned} & \mu \lambda \left(\frac{30}{7} \mathfrak{B}^2 - \frac{300}{49} \mathfrak{B} + \frac{1000}{343} \right) \\ & - \mu' \lambda' + \mu' \nu' (\mathfrak{B}^2 - \mathfrak{B}) \\ & + \mu \nu \left(\frac{3}{7} \mathfrak{B}^2 - \frac{51}{49} \mathfrak{B} + \frac{30}{49} \right) \\ & - \frac{27 \cdot \mu \lambda'''}{343 \cdot m} = 0. \end{aligned}$$

quae tantum est aequatio quadratica, ex qua valor ip-
 sius \mathfrak{B} erui debet; terminis igitur secundum potesta-
 tes ipsius \mathfrak{B} dispositis habebitur:

$$\begin{aligned} & \mathfrak{B}^2 \left(\frac{30}{7} \mu \lambda + \mu' \nu' + \frac{3}{7} \mu \nu \right) \\ & + \mathfrak{B} \left(-\frac{300}{49} \mu \lambda - \mu' \nu' - \frac{51}{49} \mu \nu \right) \\ & + \frac{1000}{343} \mu \lambda - \mu' \lambda' + \frac{30}{49} \mu \nu \\ & - \frac{27 \cdot \mu \lambda'''}{343 \cdot m} = 0. \end{aligned}$$

Reso-

Resolutionem autem huius aequationis ita instituamus, ut lens obiectiva maiorem aperturam admittat, quem in finem, non ut ante, $\lambda = 1$, sed $\lambda = 1.60006$ statuamus, ut prima lens vtrunque sibi similis euadat; quare cum sit

$$\log. \mu = 9.9945371$$

$$\log. \mu \nu = 9.3360593. \text{ I. } \mu' = 9.9407157$$

$$\log. \mu' \nu' = 9.3436055. \mu' \nu' = 0.2206$$

$$\text{et } \text{Log. } \lambda = \text{Log. } \lambda''' = 0.2041363$$

at pro secunda lente ponatur non, ut ante, $\lambda = 1$, sed hanc litteram indeterminatam relinquamus; vnde nostra aequatio in numeris ita erit comparata:

$$0 = 7.0852 \mathfrak{B}^2 - 10.1201 \mathfrak{B}$$

$$+ 4.7393 - \mu' \lambda'$$

$$- 0. \frac{12437}{m}.$$

quae reducitur ad hanc

$$\mathfrak{B}^2 = \frac{10.1201}{7.0852} \mathfrak{B} - \frac{4.7393}{7.0852}$$

$$+ \frac{\mu' \lambda'}{7.0852} + \frac{0.12437}{m \cdot 7.0852}$$

$$\mathfrak{B}^2 = 1.4283 \mathfrak{B} - 0.6689$$

$$+ 0.1231 \lambda' + 0. \frac{01755}{m}.$$

Vnde inuenitur

$$\mathfrak{B} = 0.7142 \pm \sqrt{\left(-0.1589 + 0.1231 \lambda' + \frac{0.01755}{m} \right)}$$

V 3

Vnde

Vnde patet, λ' capi debere vnitatem maius. Statuatur ergo $\lambda' = 1 \frac{1}{2}$ eritque

$$\mathfrak{B} = 0.7142 \pm \sqrt{0.0257 + \frac{0.01755}{m}}$$

hinc autem ulterius progredi non licet, nisi litterae m valores determinatos tribuendo; quem in finem sequentes casus adiungimus.

Casus I.

$$m = 10.$$

$$176. \text{ Erit hoc casu } \mathfrak{B} = 0.7142 \pm 0.1657$$

sumtoque signo inferiore

$$\mathfrak{B} = 0.5485.$$

vel sumto superiore signo

$$\mathfrak{B} = 0.8799.$$

Sin autem velimus, ut pro \mathfrak{B} vnicus valor = 0.7142 prodeat, capi deberet

$$\lambda' = \frac{0.1572}{0.1237} = 1 \frac{341}{1237}$$

hocque casu hic vtamur.

$$\text{Cum igitur sit } \lambda' = 1 \frac{341}{1237} \text{ erit } \lambda' - 1 = \frac{341}{1237}.$$

$$\text{Log. } \sqrt{\lambda' - 1} = 9.7208976$$

$$\text{Log. } (\lambda' - 1) = 9.4417952.$$

Cum nunc pro omni multiplicatione sit $\mathfrak{B} = 0.7142$, si quidem capiamus

$$\lambda' =$$

$$\lambda' = 1.2908 - \frac{0.1425}{n}$$

$$\lambda' - 1 = 0.2908 - \frac{0.1425}{n}$$

hincque erit $1 - \mathfrak{B} = 0.2857$

$$B = 2.4998. C = 0.6666 = \frac{2}{3}$$

Vnde obtinemus distantias

$$b = -a; \beta = -2.4998, \alpha = -2\frac{1}{2}a$$

$$c = +2.4998. a.$$

$$\gamma = 1.6665. a, d = -0.16665 a.$$

Cum nunc fit $\lambda = 1.60006$.

$$\text{et } \lambda' = 1.2766$$

$$\lambda'' = 1.60006 = \lambda'''.$$

erit

I. Pro Ima lente vtrinque aequaliter conuexa

$$\text{radius vtriusque faciei} = 1.06. a.$$

II. Pro IIda lente ex vitro chrystallino

$$\frac{1}{F'} = \frac{e\beta + \sigma b + r(b + \beta)\sqrt{\lambda' - 1}}{b\beta}$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{\sigma\beta + e\delta + r. b + \beta)\sqrt{\lambda' - 1}}{b\beta}$$

$$\frac{1}{F'} = \frac{-1.9760 + 1.6152}{b\beta} a$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{-4.0080 + 1.6152}{b\beta} a$$

sum-

sumtisq; signis superioribus erit

$$F' = \frac{-b\beta}{c.5512. \alpha} = -0.7039 \alpha$$

$$G' = \frac{-b\beta}{2.4828 \alpha} = -1.0070 \alpha.$$

III. Pro tertia lente ex vitro coronario

$$\text{Cum hic fit } \tau. \sqrt{\lambda'' - 1} = \frac{c-l}{2}$$

tum vero $c = 2 \frac{1}{2} \alpha$. et $\gamma = 1. \frac{2}{3} \alpha$. erit $c + \gamma = 4 \frac{1}{3} \alpha$.

$$\frac{1}{F'} = \frac{4.5280 + 0.5870}{c\gamma} \alpha$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{7.3335 - 0.5870}{c\gamma} \alpha$$

et ex signis inferioribus

$$F' = \frac{c\gamma}{1.5410 \alpha} = 2.7039 \alpha$$

$$G' = \frac{c\gamma}{6.3205 \alpha} = 0.6592 \alpha.$$

Hae ergo tres lentes sibi iunctae aperturam admittent, cuius semidiameter aestimari potest

$$x = 0.1648. \alpha. = \frac{1}{7} \alpha \text{ circiter.}$$

Cum autem ob claritatem esse debeat $x = \frac{m}{30} \text{ dig.} = \frac{1}{3} \text{ dig.}$ capi debet circiter $\alpha = \frac{7}{3} \text{ dig.}$ vnde telescopii longitudo $= 1.4999 \alpha = 1 \frac{1}{2} \alpha = 2, 1. \text{ dig.}$

IV. Pro quarta lente aequaliter vtriusque concaua.
erit rad: vtriusque faciei =

$$1.06. d. = -1.06. (0.1666) \alpha$$

$$= -0.1766 \alpha$$

$$= -0.2472. \text{ dig.}$$

Corollarium 1.

177. Si ergo hoc modo valor ipsius λ' definiatur, praecedentes determinationes pro omnibus multiplicationibus valebunt, excepta sola lente secunda; tum autem pro quarta lente semidiameter vtriusque eius faciei capi debet $= - (1.06) \cdot \frac{5}{3} \cdot \frac{\alpha}{m}$ siue $= - 1.7666 \frac{\alpha}{m}$.

Coroll. 2.

178. Constructio autem secundae lentis a multiplicatione pendeat, quia valor litterae λ' multiplicationem inuoluit, cum sit $\lambda' = 1.2908 - \frac{0.1425}{m}$.

Scholion.

179. Haud difficile autem erit, pro quavis multiplicatione secundam lentem definire, postquam eam pro casu $m = 10$ est inuenta; statuatur enim $m = \infty$ erit $\lambda' = 1.2908$. hinc $\lambda' - 1 = 0.2908$. et $\text{Log. } \sqrt{\lambda' - 1} = 9.7317972$ vnde membrum ambiguum erit $= 1.6562 \alpha$. vnde pro lente secunda erit

$$\frac{1}{F'} = \frac{-1.9360 + 1.6562}{b\beta} \alpha$$

$$\frac{1}{G'} = \frac{-1.0080 + 1.6562}{b\beta} \alpha$$

sumtis ergo signis superioribus

$$F' = \frac{-b\beta}{3.5922 \alpha} = -0.6959 \alpha$$

$$G' = \frac{-b\beta}{2.4418 \alpha} = -1.0239 \alpha$$

Nunc igitur ponamus pro multiplicatione quacunque m esse

$$F' = -\left(0.6959 + \frac{f}{m}\right) \alpha$$

$$G' = -\left(1.0239 + \frac{g}{m}\right) \alpha$$

et quia posito $m = 10$.

$$0.6959 + \frac{f}{10} = 0.7039$$

$$\text{et } 1.0239 + \frac{g}{10} = 1.0070$$

$$\text{reperitur } f = 0.0800$$

$$g = -0.1690$$

quibus inuentis adipiscimur sequentem telescopii constructionem.

I. Pro prima lente Crown Glass.

$$\text{radius vtriusque faciei} = +1.06 \alpha.$$

II. Pro secunda lente Flint Glass.

$$\text{rad. faciei } \begin{cases} \text{anter.} = -\left(0.6959 + \frac{0.0800}{m}\right) \alpha \\ \text{poster.} = -\left(1.0239 - \frac{0.1690}{m}\right) \alpha \end{cases}$$

III. Pro tertia lente Crown Glass.

$$\text{rad. faciei } \begin{cases} \text{anter.} = +2.7039 \alpha \\ \text{poster.} = +0.6592 \alpha \end{cases}$$

IV. Pro quarta lente Crown Glass.

$$\text{rad. vtriusque faciei} = -1.7666 \frac{\alpha}{m}$$

quibus

quibus lentibus paratis ternae priores sibi invicem iungantur, post quas tertia collocetur intervallo $= \frac{m-1}{m} \cdot \frac{5}{3} \cdot a$.

Cum porro fit $x = \frac{m}{36}$ dig et invenerimus $x = 0.1648a$, hinc colligitur fore $a = \frac{m}{1.2408}$, ita, vt statui possit $a = \frac{1}{33} \cdot m$ seu $a = \frac{12}{105} \cdot m$. Quare habetur

Constructio telescopii primi generis:

I. Pro prima lente Crown Glass.

rad. fac. vtriusque $= 0.1272 \cdot m$.

II. Pro secunda lente Flint Glass.

rad. fac. $\left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = -0.0835 \cdot m - 0.0096 \\ \text{poster.} = -0.1229 \cdot m + 0.0202. \end{array} \right.$

III. Pro tertia lente Crown Glass.

rad. fac. $\left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = 0.3244 \cdot m \\ \text{poster.} = 0.0791 \cdot m \end{array} \right.$

quibus tribus lentibus immediate iunctis postea intervallo $= \frac{1}{3} (m-1)$ dig. statuatur lens ocularis.

IV. Pro quarta lente. Crown Glass.

radius vtriusque faciæ $= -0.2119$.

CASUS 2.

180. Cum pro omnibus multiplicationibus constructio telescopii sit tradita, solutionem exempli supra allati alio modo expediamus. Scilicet cum hic

X 2

pro

pro \mathfrak{B} valorem unitate minorem firmus consecuti, qui supra unitate maior prodierat, notatu dignus videtur casus $\mathfrak{B} = 1$, quem hic evoluamus. Tum autem erit $B = \infty$ et quia distantiae determinatrices sunt a ; $b = -a$; $\beta = -B a$; $c = B a$; $\gamma = B C a$, $d = \frac{-BCa}{m}$ necesse est, ut sit BC quantitas finita ideoque $C = 0$ et $\mathfrak{C} = C = 0$. Quare statuamus $BC = \mathfrak{C}$, ut fiat $\gamma = \mathfrak{C} a$ et $d = \frac{-\mathfrak{C} a}{m}$ hincque telescopii longitudo $= \frac{m-1}{m} \cdot \mathfrak{C} a$. His positis aequatio pro margine colorato tollendo dabitur: $N = 7$, $N' = 10$, $N'' = N''' = 7$, et $\pi = 0$, $\pi' = 0$, $\pi'' = -(m-1) \Phi$.

$$0 = N \mathfrak{C} - N' \mathfrak{C} + N''$$

$$0 = 7 \mathfrak{C} - 10 \mathfrak{C} + 7; \text{ hincque } \mathfrak{C} = \frac{7}{3}$$

Nunc autem aequatio pro confusione primae speciei tollenda fiet:

$$0 = \mu \lambda - \mu' \lambda' + \frac{27 \mu \lambda''}{3+5} - \frac{27 \mu \lambda'''}{3+5m}$$

quae per μ divisa ob $\frac{\mu'}{\mu} = 0.8834$ abit in hanc:

$$0 = \lambda - 0.8834 \lambda' + 0.0787 \lambda'' - \frac{0.0787 \cdot \lambda'''}{m}$$

facta autem lente oculari utrinque aequali erit.

$$\lambda''' = 1.60006 \text{ et}$$

$$0 = \lambda - 0.8834 \lambda' + 0.0787 \lambda'' - \frac{0.1259}{m}$$

ex qua litteras λ ita defini conuenit, ut unitatem minimum superent statuamus ergo $\lambda = 1$ et $\lambda'' = 1$ erit

crit. $0.8834 \lambda' = 1.0787 - \frac{0.1259}{m}$

unde colligitur

$$\lambda = 1.2210 - \frac{0.1428}{m}$$

sola ergo lens. secunda a multiplicatione m pendet, quam deinceps seorsim euoluamus

Calculum ergo pro prima, tertia et quarta instituamus

Pro prima autem est

$$F = \frac{\alpha}{r} = 0.6023. \alpha$$

$$G = \frac{\alpha}{s} = 4.4117. \alpha$$

Pro tertia lente ob $\lambda' = 1.$ est $\alpha = \alpha$

$$F = \frac{\gamma}{r} = 1.4055. \alpha$$

$$G = \frac{\gamma}{s} = 10.2925. \alpha$$

Pro quarta lente

$$\text{radius utriusque faciei} = 1.06. d \\ = - \frac{2.4733. \alpha}{m}$$

et tota telescopii longitudo $= \frac{m-1}{m}. \frac{2}{3}. \alpha.$

Pro secunda autem lente cum in genere sit

$$F = \frac{b\beta}{r\beta + \sigma b + \tau(b + \beta)\sqrt{\lambda - 1}}$$

$$G = \frac{b\beta}{s\beta + \rho b + \tau(b - \beta)\sqrt{\lambda - 1}}$$

X 3

ob

ob $\beta = \infty$ et $b = -a$ erit

$$F = \frac{-a}{\rho \pm \tau \sqrt{\lambda - 1}}$$

$$G = \frac{-a}{\sigma \pm \tau \sqrt{\lambda - 1}}$$

pro quo duo casus sunt euoluendi alter, quo $m = 10$
et alter, quo $m = \infty$.

Priore erit ob $m = 10$

$$\lambda' = 1.2068; \lambda' - 1 = 0.2068.$$

$$\text{et } \text{Log. } \sqrt{\lambda' - 1} = 9.6577753$$

$$\text{Log. } \tau = 9.9432471$$

$$\underline{9.6010224}$$

cui logarithmo respondet 0.3990 ideoque

$$F = \frac{-a}{0.1414 \pm 0.3990}$$

$$F = \frac{-a}{0.5404} = -1.8505. a$$

$$G = \frac{-a}{1.5827 \pm 0.7990}$$

$$G = \frac{-a}{1.1837} = -0.8467. a$$

Altero casu ob $m = \infty$ erit

$$\lambda' = 1.2210 \text{ et } \lambda' - 1 = 0.2210$$

$$\text{et } \text{Log. } \sqrt{\lambda' - 1} = 9.6721961$$

$$\text{Log. } \tau = 9.9432471$$

$$\underline{9.6154432}$$

$$\text{hinc } \tau. \sqrt{\lambda' - 1} = 0.4125.$$

Vnde

Vnde fit

$$F = \frac{-\alpha}{0.1414 + 0.4125} = \frac{-\alpha}{0.5539}$$

$$G = \frac{-\alpha}{1.5827 + 0.4125} = \frac{-\alpha}{1.9952}$$

hincque

$$F = -1.8054 \cdot \alpha$$

$$G = -0.8545 \cdot \alpha$$

quare statuamus pro multiplicatione quacunque m

$$F = -\left(1.8054 + \frac{f}{m}\right) \alpha$$

$$G = -\left(0.8545 + \frac{g}{m}\right) \alpha$$

et ex casu $m = 10$ elicimus

$$f = 0.4510; g = -0.0780$$

ita, vt fit

$$F = -\left(1.8054 + \frac{0.4510}{m}\right) \alpha$$

$$G = -\left(0.8545 - \frac{0.0780}{m}\right) \alpha$$

pro α autem definiendo consideretur radius minimus in lente hac obiectiua triplicata occurrens 0.6023α , cuius pars quarta $0.1506 \cdot \alpha = \frac{m}{30}$; sicque prodibit $\alpha = \frac{m}{7.3300}$ dig. Sumatur ergo $\alpha = \frac{2m}{15}$ dig. et habetur sequens

Con-

Constructio Telescopii primi generis.

I. Pro prima lente Crown Gl.

$$\text{radius faciei} \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = + 0.0803. m. \text{ dig.} \\ \text{poster.} = + 0.5882. m. \text{ dig.} \end{array} \right.$$

II. Pro secunda lente Flint Glass.

$$\text{rad. fac.} \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = (-0.2407. m - 0.0601) \text{ dig.} \\ \text{poster.} = (-0.1139. m + 0.0104) \text{ dig.} \end{array} \right.$$

III. Pro tertia lente Crown Glass.

$$\text{radius faciei} \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = + 0.1874. m. \text{ dig.} \\ \text{poster.} = + 1.3723. m. \text{ dig.} \end{array} \right.$$

IV. Pro quarta lente Crown Glass.

$$\text{radius utriusque faciei} = 0.3298. \text{ dig.}$$

Tribus prioribus lentibus inuicem iunctis quartae ab
his intervallum erit

$$= \frac{11}{15} (m - 1) \text{ dig.}$$

et campi apparentis semidiameter erit, ut haecenus,
 $\Phi = \frac{859}{m-1} \text{ min. prim.}$

Scholion.

181. Quia in hac solutione posuimus $\lambda = 1$
et $\lambda'' = 1$, consulimus potissimum artificii, quia hoc
casu errores in executione commissi non admodum
negotium turbant, sed longitudo horum telescopiorum
prodiit aliquanto maior, propterea quod radius satis
exi-

exiguus in determinatione lentis obiectivae occurrebat, huic autem incommodo medelam afferemus, si pro prima et tertia lente statuamus $\lambda = 1.60006$, quo facto obtinebitur $\lambda' = 1.9536 - \frac{0.1425}{m}$ qui numerus tantum in secundam lentem influit, cuius constructionem deinceps inuestigemus.

Iam vero erit

Pro prima lente Crown Glass.

radius vtriusque faciei $= 1.06. \alpha.$

Pro tertia lente Crown Glass.

radius vtriusque faciei $= 1.06. \gamma$
 $= 2.473. \alpha.$

Pro quarta lente

radius vtriusque faciei $= -\frac{2.4733. \alpha}{m}.$

Restat igitur, ut secundam lentem euoluamus, ut ante.

Scilicet duos casus contemplabimur, alterum, quo $m = 10$, alterum, quo $m = \infty$.

Sit igitur primo $m = 10$ eritque $\lambda' = 1.93937$ et $\lambda' - 1 = 0.93937$ et $\tau. \sqrt{(\lambda' - 1)} = 0.85048.$

Quare

$$F = \frac{-\alpha}{0.1414 + \frac{1}{10} \cdot 0.85048}.$$

$$G = \frac{-\alpha}{1.5827 + 0.85048}.$$

Tom. II.

Y

feu

seu

$$F = \frac{-\alpha}{0.19} = -1.0082. \alpha$$

$$G = \frac{-\alpha}{0.7322} = -1.3657. \alpha$$

Sit nunc, $m = \infty$, erit

$$\lambda' = 1.9536$$

$$\tau V(\lambda' - 1) = 0.8569$$

hincque

$$F = \frac{-\alpha}{0.1414 + 0.8569}$$

$$G = \frac{-\alpha}{1.1827 + 0.8569}$$

$$F = \frac{-\alpha}{0.2883} = -1.0017. \alpha$$

$$G = \frac{-\alpha}{0.7258} = -1.3778. \alpha$$

Nunc pro multiplicatione quacunq;ue m statuatur.

$$F = -\left(1.0017 + \frac{f}{m}\right) \alpha$$

$$G = -\left(1.3778 + \frac{g}{m}\right) \alpha$$

et ex priore casu $m = 10$ colligitur

$$f = 0.065; g = -0.121$$

ita, ut fit pro lente secunda

$$\text{rad. fac. } \begin{cases} \text{anter.} = -\left(1.0017 + \frac{0.065}{m}\right) \alpha \\ \text{poster.} = -\left(1.3778 - \frac{0.121}{m}\right) \alpha. \end{cases}$$

Hic

Hic iam tuto sumi potest $x = \frac{1}{2} \alpha = \frac{m}{50}$; hinc
obtinetur $\alpha = \frac{6}{105} m$

Hinc ergo oriatur sequens

Telescopii primi generis Constructio:

I. Pro lente prima: Crown Glass

radius vtriusque faciei = 0.0848. m. dig.

II. Pro lente secunda

rad. fac. $\left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = (-0.08014m. - 0.0052) \text{ dig.} \\ \text{poster.} = (-0.110224m. + 0.0097) \text{ dig.} \end{array} \right.$

III. Pro lente tertia Crown Glass.

radius vtriusque faciei = 0.19784. m. dig.

IV. Pro lente quarta.

radius vtriusque faciei = -0.19786. dig.

Tribus lentibus prioribus sibi immediate iunctis ad interuallum = $(0, 187)(m - 1)$ dig. collocetur lens quarta, cui oculus immediate adplicatus cernet campum, cuius semidiameter erit $\frac{859}{m-1}$ min. prim.

Scholion.

182. Hic casus imprimis est omni attentione dignus, quoniam pro quavis multiplicatione huius generis telescopia brevissima suppeditat: si enim multiplicationem adeo centuplam desideremus, longitudo vix superabit $18\frac{1}{2}$ digitos. Haec igitur methodus,

qua posuimus $\mathfrak{B} = 1$ utique mereretur, ut etiam ad alias vitri species seu ubi pro lentibus alia combinatio vitri coronarii et chryfallini statueretur, seorsim applicaretur. Sed quia ea etiam ad problema nostrum generale soluendum aeque felici successu in usum vocari potest eiusque beneficio insignes difficultates supra commemoratae euanescent, expediet sequens problema generalius tractasse.

Problema 5.

183. Si telescopium ex quatuor lentibus sit construendum, duae priores vero lentes ita debeant esse comparatae, ut radii per eas transmissi iterum inter se fiant paralleli, regulas pro constructione describere.

Solutio.

Cum igitur radii per secundam lentem refracti iterum fiant axi paralleli, erit $\beta = \infty$ ideoque $\frac{\beta}{b} = \mathfrak{B} = \infty$ et $\mathfrak{B} = 1$, erunt distantiae determinatrices

$$b = -\frac{\alpha}{k}; \quad \beta = -\frac{B\alpha}{k} = \infty$$

$$c = \frac{B\alpha}{kk'}; \quad \gamma = \frac{BC\alpha}{k.k'}; \quad d = -\frac{BC\alpha}{m}$$

hicque iam notari oportet, ut distantia inter primam et secundam lentem $\beta + c$ fiat finita, debere ob $\beta = \infty$ esse $c = -\infty$, vnde fit $k' = 1$.

Quo

Quo autem rem clarius explicemus, statuatur haec distantia $= \eta \alpha$, ut sit $B \alpha \left(\frac{1}{kk'} - \frac{1}{k} \right) = \eta \alpha$ unde fit $k' = \frac{B}{B + \eta k}$, quae ob $B = \infty$ fit $k' = 1$; interim tamen conueniet, illam expressionem $k' = \frac{B}{B + \eta k}$ in usum sequentem notasse.

Deinde quia $r = \infty$, γ vero finita quantitas, erit $\frac{\gamma}{c} = C = 0$, hincque etiam $\mathcal{C} = \frac{c}{r+c} = C = 0$; interim tamen productum $B C$ debet esse finitum. Sit igitur $B C = \mathcal{D}$, ut fiat $\gamma = \frac{\eta \alpha}{k}$ et $d = \frac{-\eta \alpha}{m}$; cum illa autem aequatione coniungi debet ista, qua summo rigore est $C = \frac{\gamma}{c} = \frac{\eta}{B}$, hincque $\mathcal{C} = \frac{\eta}{B + \eta k}$. His notatis erunt interualla lentium

$$a + b = \alpha \left(\frac{k-1}{k} \right)$$

$$\beta + c = \eta \alpha$$

$$\begin{aligned} \gamma + d &= \left(\frac{1}{k} - \frac{1}{m} \right) \mathcal{D} \cdot \alpha \\ &= \frac{m-k}{km} \cdot \mathcal{D} \cdot \alpha. \end{aligned}$$

Vnde haec fractiones $\frac{\eta k}{k-1}$ et $\frac{m-k}{m(k-1)} \mathcal{D}$ debent esse positivae, seu $\frac{\eta}{k-1} > 0$; $\frac{m-k}{k-1} \cdot \mathcal{D} > 0$ seu $\frac{m-k}{\eta} \cdot \mathcal{D} > 0$. Iam inquiramus in valores litterarum π , π' et π'' , ex tribus sequentibus aequationibus definiendos

$$\text{I. } \mathcal{B} \pi - \Phi = -k \Phi$$

$$\text{II. } \mathcal{C} \pi' - \pi + \Phi = k k' \Phi$$

$$\text{III. } (m-1) \Phi = -\pi + \pi' - \pi''$$

quarum prima statim dat ob $\mathfrak{B} = 1$

$$\pi = (1 - k) \Phi = -(k - 1) \Phi$$

vnde ut hic valor campo augendo inferuiat, π numerus negatiuus esse debet ideoque $k > 1$,

Secunda autem aequatio ob $\mathfrak{C} = 0$ et $\mathfrak{K} = 1$. daret $-\pi + \Phi = k \Phi$, vnde pro π' nihil concludere liceret, quare pro \mathfrak{C} valores illos exactiores scribi oportebit fietque

$$\frac{\theta}{\mathfrak{B} + \theta} \cdot \pi' - \pi + \Phi = \frac{\mathfrak{B}k}{\mathfrak{B} + \eta k} \Phi$$

quae ob $\pi = -(k - 1) \Phi$ abit in hanc

$$\frac{\theta}{\mathfrak{B} + \theta} \cdot \pi' + k \Phi = \frac{\mathfrak{B}k}{\mathfrak{B} + \eta k} \Phi$$

$$\text{feu } \frac{\theta}{\mathfrak{B} + \theta} \pi' = \frac{-\eta k^2}{\mathfrak{B} + \eta k} \cdot \Phi$$

quae ergo ob $\mathfrak{B} = \infty$ dat

$$\pi' = \frac{-\eta k^2}{\theta} \cdot \Phi$$

quia autem conuenit sumere $k > 1$ debet esse $\alpha > 0$ ideoque et $\eta > 0$, hic valor π' erit negatiuus, si fuerit $\mathfrak{D} > 0$; sin autem $\mathfrak{D} < 0$, is erit positiuus, vbi autem meminisse oportet esse debere $(m - k) \mathfrak{D} > 0$.

Tertia denique aequatio abit in hanc formam:

$$(m - 1) \Phi = + (k - 1) \Phi - \frac{\eta k^2}{\theta} \Phi - \pi''$$

$$\text{hincque } \pi'' = (k - m - \frac{\eta k^2}{\theta}) \Phi$$

$$\text{siue } \pi'' = -(m - k + \frac{\eta k^2}{\theta}) \Phi$$

quae

quae formula cum etiam inferuiat campo definiendo,
si capiatur $\pi'' = -\frac{1}{4}$; reperitur

$$\Phi = \frac{859}{m - k + \frac{\eta k^2}{4}} \text{ minut.}$$

$$\Phi = \frac{85 \cdot \theta}{(m-k)\theta + \eta k^2}$$

quare curandum est, ut $\frac{\eta k^2}{\theta}$ quam minimum reddatur,
quod facile praestatur faciendo interuallum secundae
et tertiae lentis quam minimum adeoque euanescentis,
quo casu erit $\Phi = \frac{85}{m-k}$ qui eo maior fit, quo maior
sumitur k . Nunc igitur aequationem pro margine
colorato tollendo consideremus, quae erit

$$0 = N \mathcal{F} \pi'' - \frac{N'}{k} (\mathcal{F} \pi'' - \pi)$$

$$+ \frac{N''}{k} (\pi'' - \pi')$$

quae substitutis valoribus dat

$$0 = -N ((m-k) \mathcal{F} + \eta k^2)$$

$$+ \frac{N'}{k} ((m-k) \mathcal{F} + \eta k^2 - k + 1)$$

$$- \frac{N''}{k} (m-k)$$

ex qua aequatione \mathcal{F} commode definiri potest repe-
rieturque

$$\mathcal{F} = \frac{-N \eta k^2 + N' \eta k^2 - N'' (k-1) - N'' (m-k)}{(m-k)(Nk - N')}$$

quia autem conuenit η quam minimum assumere ac
praeterea non necesse est, ut isti aequationi summo
rigore satisfiat, his terminis omissis habebimus

$$\mathcal{F} =$$

$$\mathcal{D} = \frac{N'(k-1) - N''(m-k)}{(m-k)(Nk-N')}$$

unde fit

$$(m-k)\mathcal{D} = \frac{N'(k-1) - N''(m-k)}{Nk-N'}$$

quae quantitas cum debeat esse positiva, numerator autem manifesto fit negativus, etiam denominatorem negativum esse oportet ideoque $N' > Nk$. Quodsi ergo N' maximum habeat valorem ex vitro scilicet chrysellino, N vero minimum ex vitro coronario, ut sit $N = 7$ et $N' = 10$; numerus k non amplius nostro arbitrio relinquitur, sed ita capi debet, ut fiat $7k < 10$; et $k < \frac{10}{7}$ seu contineri debet intra limites 1 et $\frac{10}{7}$. Notetur hic, si caperetur $k = 1$, casum praecedentem esse oriturum, neque campum hinc autum iri; Sin autem capiatur $k = \frac{10}{7}$ foret $\mathcal{D} = \infty$ et longitudo telescopii fieret infinita; unde conveniet k propius unitati; quam alteri limiti assumere. His probe perpensis statuamus $k = \frac{8}{7}$, $N = 7$; $N' = 10$. $N'' = 7$, quo \mathcal{D} obtineat valorem minorem. Unde fiet $\mathcal{D} = \frac{41m-46}{2(7m-8)}$ hincque $\frac{\eta k^2}{\theta}$ habebit hunc valorem $\frac{208^2(7m-8)}{7^2(45m-46)} \cdot \eta$ qui sumto $m = \infty$ fit $= \frac{128}{343} \cdot \eta$ ex quo colligitur, si modo η non excedat $\frac{1}{16}$ campi diminutionem non fore sensibilem.

Denique pro semidiametro confusionis ad nihilum redigendo satisfiat huic aequationi:

$$0 = \mu \lambda - \frac{\mu' \lambda'}{k} + \frac{\mu'' \lambda''}{k \theta^3} - \frac{\mu''' \lambda'''}{m \theta^3}$$

ex

ex qua commodissime definiemus λ' , qui erit ob
 $\mu' = \mu'' = \mu'''$

$$\lambda' = \frac{\mu}{\mu'} (k\lambda + \frac{\lambda''}{\beta} - \frac{k\lambda'''}{m\beta^2})$$

sicque hoc problema feliciter est solutum.

COROLL. I.

184. Distantiae ergo determinatrices singularum
 lentium erunt

Pro prima: ∞ et a cum λ

Pro secunda: $b = \frac{a}{k}$; et $\beta = \infty$ cum λ'

Pro tertia: $c = \infty$ et $\gamma = \frac{\beta a}{k}$ cum λ''

Pro quarta: $d = \frac{\beta a}{m}$; $\delta = \infty$ cum λ''' .

vbi notandum, primam, tertiam et quartam ex vitre
 coronario, secundam ex chrystallino esse parandam;
 tum vero fore intervalla lentium

$$a + b = a \left(\frac{k-1}{k} \right) = \frac{1}{k} a$$

$$\beta + c = \eta a$$

de qua distantia notetur, eam statui debere quam mi-
 nimam; ac denique

$$\gamma + d = \frac{m-k}{km} \cdot \eta a$$

vnde tota longitudo prodit

$$= a \left(\frac{k-1}{k} + \eta + \frac{m-k}{km} \cdot \eta \right).$$

Tom. II.

Z

Co-

COROLL. 2.

185. Pro litteris autem k et \mathcal{S} hos valores statuimus, $k = \frac{8}{7}$, $\mathcal{S} = \frac{49m-46}{2(7m-8)}$, quae expressio cum adhuc m inuoluat, calculum non, vt ante, pro quavis multiplicatione in genere absoluere licebit; interim tamen simili modo, quo ante vsi sumus, postquam pro duabus tribusue multiplicationibus calculum absoluerimus, interpolando formulas generaliores pro omni multiplicatione concludere poterimus.

Scholion.

186. Haec telescopia iis, quae modo ante descripsimus, ideo erunt praeferenda, quod in his nullae lentes sibi immediate iunctae assumuntur, quippe quod in praxi locum habere nequit; tum vero etiam quod aliquod campi augmentum largiuntur. Ceterum haec telescopia aliquanto fiunt longiora, tam ob distantiam inter lentes primam et secundam, quam potissimum ob maiorem valorem ipsius \mathcal{S} , a quo interuallum tertiae et quartae lentis potissimum pendet. Interuallum autem medium η α hic merito negligimus. Quo tamen breuitati instrumenti quantum fieri licet, consulamus, expediet sine dubio, vt modo ante fecimus, tam primam et tertiam lentem, quam quartam vtrinque aequales formare, ita, vt sit $\lambda = \lambda'' = \lambda''' = 1.60006$; tum vero erit $\mu = 0.9875$; $\mu' = 0.8724$. vnde harum lentium constructio statim sequitur.

Erit

Erit scilicet radius vtriusque faciei.

I. Pro lente prima

$$= 1.06 \alpha.$$

II. Pro lente tertia

$$= 1.06. \frac{\theta \alpha}{r}.$$

III. Pro lente quarta

$$= -1.06. \frac{\theta \alpha}{r}.$$

Nihil igitur aliud restat, nisi vt pro quibusdam multiplicationibus calculum expediamus; ac primo quidem conueniet, multiplicationem quandam exiguam $m = 5$ euoluere, vt pateat, quantum haec inuestigatio in minimis telescopiis huius generis praestare possit; tum vero multiplicationem quandam maiorem veluti $m = 10$, indeque subito $m = \infty$ euoluamus, vt ex horum casuum comparatione conclusionem pro quavis maiore multiplicatione formare queamus.

Exemplum I.

$$m = 5.$$

187. Telescopium pro multiplicatione $m = 5$ describere.

Erit hoc casu

$$\left. \begin{array}{l} \vartheta = \frac{199}{54} = 3.6852 \\ \text{Log. } \vartheta = 0.5664593 \end{array} \right\} \text{ et Log. } k = 0.0579920$$

$$\text{hincque } b = -\frac{7}{8} \alpha; \beta = \infty; c = \infty$$

Z 2

$\gamma =$

$$\gamma = 3,2246. \alpha$$

$$d = -0,7370. \alpha$$

hincque

$$\alpha + b = \frac{1}{3} \alpha; \beta + c = \eta \alpha = \text{minimo.}$$

$$\gamma + d = 2,4876. \alpha$$

ficque longitudo tota telescopii erit $= 2,6126 \alpha + \eta \alpha$.

Vnde tres lentes ex vitro coronario parandae ita se habebunt:

I. Pro prima lente

$$\text{radius vtriusque faciei} = 1,06. \alpha.$$

II. Pro tertia lente

$$\text{radius vtriusque faciei} = 3,4181. \alpha.$$

III. Pro quarta lente

$$\text{radius vtriusque faciei} = -0,7812. \alpha.$$

IV. Pro secunda lente. Flint Glass.

ante omnia quaeri debet numerus λ' . ex formula

$$\lambda' = 1, \frac{60006,41}{\mu^2} \left(k + \frac{r}{\theta^2} - \frac{k}{m \theta^2} \right) \text{ vnde}$$

$$\lambda' = 2,0977; \text{ ergo } \lambda' - 1 = 1,0977$$

$$\text{hincque } \tau. \sqrt{\lambda' - 1} = 0,91936.$$

Quare

Quare pro hac lente erit

$$F = \frac{b}{0.1414 + 0.61936} = \frac{b}{1.0608}$$

$$G = \frac{b}{1.5827 + 0.54936} = \frac{b}{0.6633}$$

$$F = -0.8248. \alpha; \quad G = -1.3192. \alpha$$

Vnde fluit sequens

Constructio Telescopii

I. Pro lente prima Crown Glass

radius vtriusque faciei = + 1.06 α

Interuallum = 0.125 α .

II. Pro lente secunda Flint Glass

radius faciei $\left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = -0.8248 \alpha \\ \text{poster.} = -1.3192. \alpha \end{array} \right.$

Interuallum minimum.

III. Pro lente tertia Crown Glass

radius faciei vtriusque = 3.4181. α

Interuallum = 2.4876. α .

IV. Pro lente quarta Crown Glass

radius vtriusque faciei = -0.7812. α .

Lenti obiectione tribui potest apertura, cuius semidiameter $x = \frac{1}{4} \alpha$.

Cum autem ob claritatem flatui debeat $x = \frac{77}{35} \text{ dig.} = \frac{1}{25} \text{ dig.}$ vnde $\alpha = \frac{2}{7} \text{ dig.}$

Z 3

et

et telescpii longitudo $= 2.6126. a + \eta a$

et semidiameter campi $\Phi = 223 \text{ min.} = 3^\circ 43'$.

Exempl. II.

188. Si multiplicatio $m = 10$ desideretur, telescpi-
um huius generis describere.

$$\text{Ob } m = 10 \text{ erit } \mathcal{P} = \frac{444}{124} = 3.5806$$

$$\text{Log. } \mathcal{P} = 0.5539613.$$

$$\text{Log. } \frac{1}{\mathcal{P}} = 9.4460386.$$

$$\text{vnde } b = -\frac{7}{8} a = -0.875 a$$

$$\beta = \infty = c; \gamma = 3.1331. a$$

$$d = -0.35806. a.$$

Nunc euoluatur numerus λ' , qui reperitur

$$\lambda' = 2.1049; \lambda' - 1 = 1.1049$$

$$\text{hinc } \tau. \sqrt{(\lambda' - 1)} = 0.92132$$

Vnde radii facierum

$$F = \frac{b}{0.1414 + 0.9213} = \frac{b}{1.0627}$$

$$G = \frac{b}{1.5827 + 0.9213} = \frac{b}{2.5040}$$

$$\text{feu } F = -0.8234 a$$

$$G = -1.3230 a$$

Vnde colligitur sequens

Con-

Constructio Telescopii

I. Pro prima lente Crown Glass.

radius vtriusque faciei = 1.06. α Interuallum = 0.125. α

II. Pro secunda lente Flint Glass.

rad. fac. $\left\{ \begin{array}{l} \text{ant.} = -0.8234. \alpha \\ \text{post.} = -1.3230. \alpha \end{array} \right.$

Interuallum minimum.

III. Pro lente tertia: Crown Glass.

radius vtriusque faciei = 3.3211. α Interuallum = 2.7751. α

IV. Pro lente quarta Crown Glass.

radius vtriusque faciei = -0.3796. α

Vnde fit tota longitudo = 2.9001. α . Lenti primae autem apertura tribui debet, cuius semidiameter $x = \frac{m}{56} = \frac{1}{4} \alpha = \frac{1}{5} \text{ dig.}$ Vnde sequitur $\alpha = \frac{4}{5} \text{ dig.}$ siue maius. Campi autem visi semidiameter erit $\Phi = 94 \text{ minut.} = 1^\circ 34'.$

Exempl. III.

189. Si multiplicatio m fuerit ∞ , telescopium huius generis describere.

Ob $m = \infty$ erit $S = 3, 5.$

et

$$\text{et Log. } \mathcal{S} = 0.5440680$$

$$\text{Log. } \frac{1}{\mathcal{S}} = 9.4559319$$

$$\text{hincque } b = -0.875 \cdot a; \beta = \infty = c$$

$$\gamma = 3.0625 \cdot a; d = -3, 5 \cdot \frac{a}{m}$$

Pro lente autem secunda inuenimus

$$\mathcal{N} = 2.1120; \mathcal{N} - 1 = 1.1120$$

$$\text{et } \tau \cdot \sqrt{\mathcal{N} - 1} = 0,9253$$

Ex quibus colligitur

$$F = \frac{b}{0,1414 + 0,9253} = \frac{b}{1,0667}$$

$$G = \frac{b}{1,5827 + 0,9253} = \frac{b}{2,5080}$$

$$F = -0.8205 \cdot a$$

$$G = -1.3309 \cdot a$$

Vnde colligitur sequens

Constructio Telescopii

I. Pro prima lente Crown Glass.

$$\text{radius vtriusque faciei} = 1,06 \cdot a$$

$$\text{Intervallum} = 0.125 \cdot a$$

II. Pro secunda lente Flint Glass.

$$\text{radius faciei } \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = +0.8205 \cdot a \\ \text{poster.} = -1.3309 \cdot a \end{array} \right.$$

Intervallum minimum.

III. Pro

Nir

sen

ten
ber

nun
m:
fit

III. Pro tertia lente Crown Glass.

$$\text{radius vtriusque faciei} = 3.2462. \alpha$$

$$\text{Interuallum} = \left(3.0625 - \frac{3.25}{m}\right) \alpha$$

IV. Pro quarta lente Crown Glass.

$$\text{radius vtriusque faciei} = -3.710. \frac{\alpha}{m}$$

$$\text{Hincque longitudo telescopii erit} = \left(3,1875 - \frac{3.25}{m}\right) \alpha.$$

Lenti vero obiectiuæ apertura tribuatur, cuius semidiameter $= \frac{1}{4} \alpha = \frac{m}{20}$ ita, vt capi possit

$$\alpha = \frac{2}{25} \cdot m. \text{dig.} = \infty.$$

Exempl. IV. generale.

190. Si multiplicatio fuerit quaecunque m , saltem denario maior, telescopium huius generis describere.

Cum pro casu $m = \infty$ inuenerimus $\mathcal{D} = 3,5$ nunc in genere ponamus $\mathcal{D} = 3,5 + \frac{e}{m}$ et quia pro $m = 10$ fuerat $\mathcal{D} = 3,5806$, erit $e = 0,806$, ita vt sit $\mathcal{D} = 3,5 + \frac{0,806}{m}$ vnde distantie ita se habebunt:

$$b = -0,875. \alpha; \beta = \infty = e$$

$$\gamma = \left(3,0625 + \frac{0,7053}{m}\right) \alpha$$

$$d = -\left(3,5 + \frac{0,8060}{m}\right) \frac{\alpha}{m}$$

Pro lente autem secunda ponatur

$$F = - \left(0.8205 + \frac{f}{m} \right) \alpha$$

$$G = - \left(1.3309 + \frac{g}{m} \right) \alpha$$

Comparatione igitur instituta cum casu $m = 10$
erit $f = 0.0290$, $g = -0.0790$.

Constructio huius Telescopii

I. Pro prima lente. Crown Glass.

radius vtriusque faciei $= 1.06. \alpha$

Interuallum $= 0.125. \alpha$.

II. Pro secunda lente. Flint Glass.

$$\text{rad. faciei } \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = - \left(0.8205 + \frac{0.0290}{m} \right) \alpha \\ \text{poster.} = - \left(1.3309 - \frac{0.0790}{m} \right) \alpha \end{array} \right.$$

Interuallum: minimum.

III. Pro tertia lente. Crown Glass.

radius vtriusque faciei $= + \left(3.2462 + \frac{0.7476}{m} \right) \alpha$

Interuallum $= \left(3.0625 - \frac{2.7147}{m} - \frac{0.9060}{m^2} \right) \alpha$.

IV. Pro quarta lente.

radius faciei vtriusque $= - \left(3.710 + \frac{0.8544}{m} \right) \frac{\alpha}{m}$

ficque tota longitudo erit

$$= \left(3.1875 - \frac{2.7947}{m} - \frac{0.8060}{m^2} \right) \alpha$$

deinde lentis obiectivae semidiameter aperturae debet

esse $x = \frac{m}{50}$ dig. vnde α capi debet $\alpha = \frac{2}{25} m$. dig.

siue maius, campique visi semidiameter

$$= \Phi = \frac{859}{m - \frac{8}{7}} \text{ min. prim.}$$

Scho-

Scholion.

191. En ergo insignem multitudinem variorum primi generis telescopiorum, quae adhuc in infinitum multiplicari possent, si litteris B et C alios valores tribuere vel etiam pluribus lentibus vti vellemus. Verum huiusmodi inuestigatio prorsus superflua videtur, cum maior perfectionis gradus exspectari nequeat ac plures lentes claritati semper obsint, neque etiam maior campus sperari possit. Inprimis autem observandum est in his telescopiis marginem coloratum aliter destrui non potuisse, nisi diuersis vitri speciebus adhibendis, ita, vt iam affirmare possimus, ex eadem vitri specie huiusmodi telescopia confici non posse, quae non vitio marginis colorati laborent, cum tamen in sequentibus generibus, lentibus ex vna vitri specie factis talis margo feliciter tolli possit, etiamsi tunc ipsum diffusionis spatium ad nihilum redigere non liceat. Haec restrictio etiam in causa erat, quod campum apparentem vix notabiliter augere licuerat; sin autem marginem coloratum negligere vellemus, campus haud mediocriter augeri posset. Tum enim in casu vltimi problematis litterae k et ϑ manerent arbitrio nostro relictæ et cum semidiameter campi esset $\Phi = -\frac{\pi''}{m-k}$, posito $\eta = 0$, videtur is ad libitum augeri posse, dum tantum k parum ab m deficiens assumatur atque adeo sumto $k = m$ in infinitum abiret; quod tamen nullo modo praestari posse experientia abunde testatur. Quare hoc dubium soluiffe operae erit

pretium; ad quod tantum recordari oportet, litteris π , π' et π'' certum praescriptum esse terminum veluti quem transgredi nunquam debent; quare etsi hoc casu valor $-\pi'' = \frac{1}{k}$ enormem magnitudinem pro Φ praebet, tamen hic etiam ad valorem ipsius π spectari conuenit, qui cum ante iam inuentus esset $\pi = -\Phi(k-1)$, ideoque $\pi = \frac{\pi''(k-1)}{m-k}$, maxime cauendum est, ne hinc prodeat $\pi > \pi''$. quamobrem litteram k iam non pro lubitu augere licebit, sed eo usque tantum, quoad fiat $k-1 = m-k$, siue $k = \frac{m+1}{2}$, quae positio campum duplo maiorem, quam ante, produceret, scilicet $\Phi = \frac{-\pi''}{m-k} = \frac{-2\pi''}{m-1}$, quem ergo obtinere possemus, si modo marginem coloratum despiciamus. Tum autem pro eodem casu ultimi problematis forent distantiae determinatrices $b = \frac{-2\alpha}{m+1}$; $\beta = \infty = a$ et $\gamma = \frac{+2\theta\alpha z}{m+1}$ et $d = \frac{-\theta\alpha}{m}$; vnde fit postremum interuallum $\gamma + d = +\mathcal{S}\alpha\left(\frac{2}{m+1} - \frac{1}{m}\right) = \frac{\theta\alpha(m-1)}{m(m+1)}$, vbi adhuc \mathcal{S} nostro arbitrio permittitur, dummodo positue capiatur; verum quia hoc modo margo coloratus praemagnus esset proditurus; huiusmodi telescopia nullo modo commendari poterunt atque hoc praeceptum etiam in posterum obseruabimus, nullaue alia telescopia exceptis tantum simplicissimis proferemus, nisi quae saltem a margine colorato sint immunia, siquidem tota haec confusio non vitari queat.